

GIDS VOOR ONDERZOEK IN HET ARCHIEF VAN HET

MINISTERIE VAN KOLONIEN

IN BEHEER BIJ HET

NATIONAAL ARCHIEF

1814-1951

M.G.H.A. de Graaff
Verbeterde uitgave
Den Haag, 2015

Ter inleiding

Deze Gids beoogt voor de beginnende onderzoeker een hulpmiddel te zijn bij het werken in de archieven van het voormalige Departement van Koloniën. Het kan niet anders dan een ietwat oppervlakkig beeld geven van de vele mogelijkheden en moeilijkheden verbonden aan het werken met deze archieven. De onderzoeker zal, na met behulp van deze Gids de eerste stappen gezet te hebben, verder zijn weg zelf moeten vinden. In dit bestek kon ook slechts terzijde gewag gemaakt worden van andere archieven dan die van het Departement zelf. De archieven van verenigingen, bedrijven stichtingen en niet te vergeten: families bieden vaak een royale aanvulling op hetgeen in de archieven van de overheid kan worden gevonden. Voor een overzicht van deze archieven zij verwezen naar: F.G.P. Jaquet, *Sources of the history of Asia and Oceania in the Netherlands 1796-1949*, München 1983 en naar de als bijlage III van deze gids opgenomen lijst. Ook de in Indonesië berustende archieven vormen een goede bron voor nader onderzoek.

M.G.H.A. de Graaff
Den Haag, 2014

NB

Kort voor het ter perse gaan van dit boekje bleek mij dat de leiding van het Nationaal Archief het nuttig geoordeeld heeft de inventaris-overzichten en de inventarissen zelf niet meer op de studiezaal ter inzage te leggen. Op diverse plaatsen heb ik in deze gids verwezen naar deze toegangen. Het komt mij voor dat het bladeren en terugkijken in een papieren inventaris, klapper of index makkelijker en efficiënter werkt dan dit te doen op een beeldscherm. Maar ik ben van een generatie die pas later met computers heeft leren werken en zal in deze opvatting wel alleen staan.

Overigens heeft men mij op de studiezaal verzekerd dat de papieren inventarissen nog wel gewoon opgevraagd kunnen worden. Iets omslachtiger dus maar daar valt mee te leven!

INHOUDSOPGAVE

A	Bezint eer gij begint	6
B	Wat te zoeken	6
C	Waar te zoeken	7
I	<u>Archieven van het Ministerie van Koloniën</u>	
	Het Verbaal	8
	Buiten Verbaal gehouden stukken	10
	A-dossiers	10
	Besluiten Gouverneur-generaal	11
	Mailrapporten	11
	Memories van Overgave	12
	Politieke rapportages Buitengewesten	12
	Koloniën Supplement	13
	Archief Bannier	13
	Archief BURAM	13
	Archieven Nefis/CMI	13
	Ministerie van Koloniën Londen	14
	Verzameling Losse Aanwinsten	14
II	<u>Archieven van particulieren, stichtingen, verenigingen en bedrijven</u>	14
III	<u>Archieven van overige overheidsorganen</u>	14
IV	<u>Archieven bewaard in de voormalige koloniën zelf</u>	14

D	Hoe te zoeken:	15
	I Basistoegangen	
	Inventaris	15
	Klapper	15
	II Toegangen tot de afzonderlijke archieven	15
	a. Departementale archieven 1814-1921	16
	De Algemene Index	16
	Hoofdenlijst	17
	Klapper	19
	Nummerlijst	18
	Ontwikkelingsgang van de Index sedert 1814	18
	Toegangen tot de Mailrapporten	21
	b. Departementale archieven 1921-1950	22
	Toegangen tot de Afdelingsarchieven	22
	Commissariaat voor Indische Zaken	31
	Toegangen tot de mailrapporten	31
	c. Departementale archieven 1951-1962	32
	d. Londens Archief	32
	e. Departementale archieven na 1962	33
E.	Hoe gaat u nu te werk?	34
	I Onderzoek gericht op zaken, thema's of objecten	34
	II Onderzoek naar personen	34
	III Onderzoek gericht op zaak- en geografische namen of objecten, scheepsnamen etc	34
	IV Onderzoek op grond van gegevens uit andere archieven	35
F.	Hints en tips voor gebruikers	35

Bijlagen:

I	Organisatie en taken van het departement van Koloniën en opvolgers	37
II	Overzicht van de hoofden van de Index over de periode 1814-1843	49
III	Lijst van voor onderzoek relevante archieven van het Ministerie, van commissies, bedrijven, stichtingen en personen.	61
IV	Publicatiebladen Oost- en West-Indië	72

A. Bezint eer gij begint

Bent U nog niet zo ervaren op het gebied van archiefonderzoek en toch van plan een archiefstudie aan te nemen dan de volgende regels in acht:

Zorg dat uw onderzoeksproject zo nodig bijgesteld c.q. ingekort kan worden.

Zorg dat U al zo goed mogelijk op de hoogte bent van de gedrukte literatuur over uw onderwerp.

Bespreek uw onderzoeksopzet zo mogelijk met een van de archiefmedewerkers op de studiezaal van het Nationaal Archief. Deze kunnen u bij uitstek de aanwijzingen geven om uw onderzoek zo efficiënt mogelijk op te zetten, eventueel bij te stellen, en af te ronden. Aarzel vooral niet de hulp van deze medewerkers in te roepen: het kan niet alleen uzelf veel onnodig zoekwerk schelen maar ook het bedienend personeel veel nodeloos werk besparen. Men is hierdoor bovendien op de hoogte van wat er aan onderzoeken gaande is zodat doublures voorkomen en mensen c.q. onderzoeksprojecten aan elkaar gekoppeld kunnen worden.

B. Wat te zoeken

MOGELIJKHEDEN VOOR ONDERZOEK EN SOORT INFORMATIE.

De mogelijkheden voor onderzoek in het archief van het Ministerie van Koloniën zijn bijna onuitputtelijk. Daarbij moet men echter wel steeds voor ogen houden dat de grote afstand tussen het bestuurde gebied en het moederland er voor zorgde dat in de koloniën een selectie werd toegepast ten aanzien van de documenten die men naar Nederland stuurde. Daarbij speelde een technisch argument een rol, het kopiëren en verzenden van documenten was zeker in het begin van de 19e eeuw een vrij moeizaam en langdurig proces. Daarnaast speelde ook nog het feit dat de bestuurders in de koloniën maar al te vaak uitgingen van de gedachte "wat niet weet dat niet deert" en vaak bewust informatie achterhielden. Ook werden rapporten bijgekleurd onder het motto "Asal Bapak Senang" (als de Baas maar tevreden is) : "Den Haag" moest vooral de indruk krijgen dat er in de gewesten een goed en verantwoord bestuur gevoerd werd waar geen misstanden, hongersnoden en onlusten plaatsvonden.

De archieven van het Ministerie van Koloniën bevatten in de eerste plaats documenten die gediend hebben bij het vaststellen van een beleid en van controle op de uitvoering daarvan. De uitvoerige briefwisselingen geven een goed beeld van de bemoeienissen van Den Haag met het beleid op het hoogste niveau. Het spreekt vanzelf dat deze briefwisselingen veel politieke en statistische gegevens bevatten. Niettemin ontstond er een steeds groter wordende behoefte aan een meer gestructureerde informatiestroom.

Voortdurend zijn er vanuit Nederland pogingen gedaan om deze tot stand te brengen. De meeste hadden maar kort succes. De indiening van het Staatkundig verslag, waartoe de Gouverneurs-generaal krachtens hun instructie verplicht waren, vond bijvoorbeeld maar zeer incidenteel plaats¹. Na een nieuwe aanschrijving aan de G.G. verscheen in 1851 een inhaalverslag over de periode 1838-1849 (te vinden in kol. geheim 31/01/1851 nr.27Bis) maar weer stagneerde de zaak. Pas in 1866 werd door de aftredende Gouverneur Generaal Sloet van de Beele weer een staatkundig verslag ingediend (te vinden in Kol supplement nr. 24 toegangsnummer 2.10.03). Zijn voorbeeld werd nauwelijks nagevolgd.

¹ Het verslag over 1830-1833 bevindt zich in de collectie Van den Bosch onder inventarisnummers 302-304; dat over 1836/1837 in Kol. Kabinet 29/01/1840 La. H1; en dat over 1838 in Kol geheim 7/01/1841 nr. 12 en 9/01/1841 nr.21.

De geschiedenis van de inzending van mailrapporten vertoont hetzelfde beeld: hoewel er reeds sinds 1836 een verplichting bestond werden zij pas sedert 1869 met enige regelmaat verzonden. Zie voor een beschrijving van de vorm en inhoud van deze mailrapporten pagina 16, 30 en 43 van deze gids.

Behalve via de Mailrapporten kan de onderzoeker voor dit soort informatie overigens zijn toevlucht ook nemen tot de particuliere collecties en, zij het in iets mindere mate, tot de archieven van maatschappijen en verenigingen. Zie hiervoor de onvolprezen Gids van Jaquet!²

C. Waar te zoeken

I. Het archief van het Ministerie van Koloniën

BESTANDELEN EN TERMINOLOGIE

Het hoofdbestanddeel van dit archief heet:

HET VERBAAL

Een verbaal is een oude ambtelijke vakterm voor een besluit met de direct daarbij behorende voorstukken. Het besluit zit daarbij gevouwen om die voorstukken, de zogenaamde bijlagen.

Het geheel, besluit en bijlagen, is in chronologische volgorde, op de datum en volgnummer van het besluit, opgeborgen in het archief.

Deze wijze van ordening, die bij het Departement van Koloniën van 1823 tot 1953 in gebruik is geweest, heet "Verbaalstelsel".

Toelichting

Tot uw schrik zult u wellicht na het raadplegen van een inventaris geconstateerd hebben dat wat u zoekt daarin helemaal niet vermeld staat. Het is "helaas" zo dat de 19e en 20e eeuwse archieven meestal geordend zijn volgens een chronologisch systeem. De stukken zijn geborgen op datum en dagnummer van de afdoening. Deze afdoening bestaat meestal uit een vastgesteld concept van een besluit of van een antwoordbrief. De bijlagen, ingekomen stukken etc., zijn in dat concept ingevouwen.

En daarom ziet u in de inventaris pagina na pagina opsommingen van data en jaartallen. De gangbare praktijk was dus: opbergen op datum. (Op de uitzonderingen op deze praktijk komen we later terug). Snel even alle stukken over het lagere-schoolwezen op Bali op uw tafel krijgen is er dus niet bij, u zult ze zelf stuk voor stuk uit de chronologische stapel te voorschijn moeten halen. Dat is voor u wellicht even een nadeel, het kost aanvankelijk wat meer tijd. Er staan echter grote voordelen tegenover. Het bergen van stukken op onderwerp heeft namelijk risico's, meestal zijn er te veel keuze mogelijkheden voor deze berging en iedere ambtenaar blijkt daar weer eigen ideeën over te hebben. Bovendien lopen tot dossier gevormde stukken een relatief groot risico als geheel te verdwijnen. Ze worden door een ambtenaar "even" mee naar huis genomen of verdwijnen in de afvalbak om dat de zaak toch is afgedaan, de betrokken ambtenaar met pensioen ging en de kamer schoongemaakt werd! Als stukken na gebruik door de administratie weer op datum en nummer worden teruggeborgen kan er maar weinig fout gaan en de stukken zitten er veilig. De voordelen zitten ook in de "neutrale" wijze van berging. U bent niet afhankelijk van de luimen van de toenmalige ambtenaar en het opbergen stelde geen al te hoge eisen aan zijn intelligentie. Het registreren van de stukken in de index onder een bepaald hoofd daarentegen wel! Gelukkig heeft men deze taak meestal aan hoger geplaatste en zeer ervaren ambtenaren opgedragen.

De meeste ingekomen stukken werden tot 1950 aldus geborgen op datum en nummer van het besluit waarbij de zaak werd afgedaan. Zij werden gewoon ingevouwen in het op een dubbelblad geschreven minuut-besluit waarop de datum/nummercombinatie werd geschreven. Zo'n omslagje heet in het ambtenarenjargon een

²F.G.P. Jaquet, *Sources of the history of Asia and Oceania in the Netherlands 1796-1949*. München 1983.

VERBAAL en wordt bij verwijzingen aangeduid met een "V" gevolgd door de datum/nummercombinatie en de aldus gevormde verballen werden in deze volgorde in het archief geborgen. Dit systeem heeft zich bij het Ministerie van Koloniën in grote lijnen gehandhaafd en de geleidelijke invoering van afdelingen en bureaus is hierop nauwelijks van invloed geweest: het verbaal bleef het centrale archief-bestanddeel. Na de invoering van een nieuw systeem in 1950 heeft het nog tot 1953 geduurd voordat het door alle afdelingen was overgenomen.

Naast het hierboven besproken "openbare verbaal" is bij het departement ook sprake van een geheim- en van een kabinetsverbaal. Het geheimverbaal kent van 1814-1825 ook het systeem van een dagvolgnummer. Het dagvolgnummer is hier echter een letter-nummercombinatie. Dan komt de verwijzing er zo uit te zien: 17 Maart 1823 La S5. Hierbij betekent La: littera oftewel letter. Op de eerste werkdag van januari start de serie met de letter A en als de Z is bereikt gaat men door met A1 tot Z1 dan A2 enzovoort tot aan 31 december. Het Kabinetsarchief hanteert sedert 1835 het zelfde systeem. Bij het geheimverbaal heeft men echter, in 1826, dit systeem verlaten om over te gaan op een per jaar doorlopend volgnummer. Dit wordt volgehouden tot 1869 als het geheim archief verdwijnt. Het *inhoudelijk* verschil tussen geheime en kabinetsstukken is overigens niet altijd even duidelijk.

Let op!

De administratie heeft het u niet al te gemakkelijk willen maken en sedert 1842 ook letters gebruikt om afdelingen aan te duiden. Bij verwijzingen in stukken kan het dan gebeuren dat "1 April 1850 letter A nummer 5" niets anders betekent dan dat het stuk nr. 5 van 1 April behandeld werd door Afdeling A. Het betreft hier dus een niet geheim stuk oftewel een stuk uit de "openbare" serie!

Let er ook op dat de aangebrachte archiefscheidingen in 1850 en in 1900 niet altijd probleemloos zijn verlopen. Er zijn overlappingen!

EXHIBITUM

Op de ingekomen stukken staat meestal ook een datum-nummercombinatie aangevende het moment van binnenkomst en het inschrijvingsnummer in de agenda van ingekomen stukken. Deze datum-nummercombinatie, vaak in een afwijkende kleur inkt geschreven, wordt voorafgegaan door de aanduiding exh., voluit: exhibitum. Deze eveneens uit de grijze oudheid overgekomen term betekent dat het stuk is binnengekomen en gezien door (getoond is aan..) de ambtenarij.

De exhibitum waarop geen besluit volgde werden meestal geborgen op hun inschrijvingsdatum en nummer zoals dat in de agenda was ingevoerd. Later wordt het gewoonte deze stukken vooraan in de dagbundels van de betreffende dag op te leggen. Let op: de exhibitum kunnen een agendanummering hebben die gelijk is aan die van de verballen. Realiseer u dus wat u zoekt: een exhibitum of een verbaal (oftewel: een ingekomen stuk of een besluit) en kijk bij twijfel beide serietjes door op het betreffende dagnummer.

En ook hier ligt er weer een addertje onder het gras!

Bij het noteren van dergelijke exhibitumverwijzingen volgde men op Koloniën namelijk een vreemde praktijk: een exhibitum van 5 december 1838 werd genoteerd als exh. 12/5 1838 nr..., maand en dag zijn dus omgekeerd! Maar... in verwijzingen, ook door latere gebruikers, ontbreekt vaak de vermelding exh! Wanneer men dus denkt verwezen te worden naar een stuk van 12 Mei (12/5) en het stuk is er niet, altijd even in overweging nemen of het soms een los exhibitum kan zijn, dat geborgen is in de dagbundel van 5 December (5/12).

Exhibitum vermeldingen beginnen bij Koloniën dus met de maand gevolgd door de dag. Een extra aanwijzing is dat op een verbaal altijd de voluit gespelde of afgekorte naam van de maand staat en dat men bij exhibitum steeds het *nummer* van de maand vermeldt. Dit heeft geduurd tot januari 1910, toen men eindelijk van deze ellendige praktijk afstapte en voortaan door middel van duidelijke, ook nog in kleur verschillende stempels het onderscheid tussen Verbaal en Exhibitum aangaf.

NOTIFICATIE

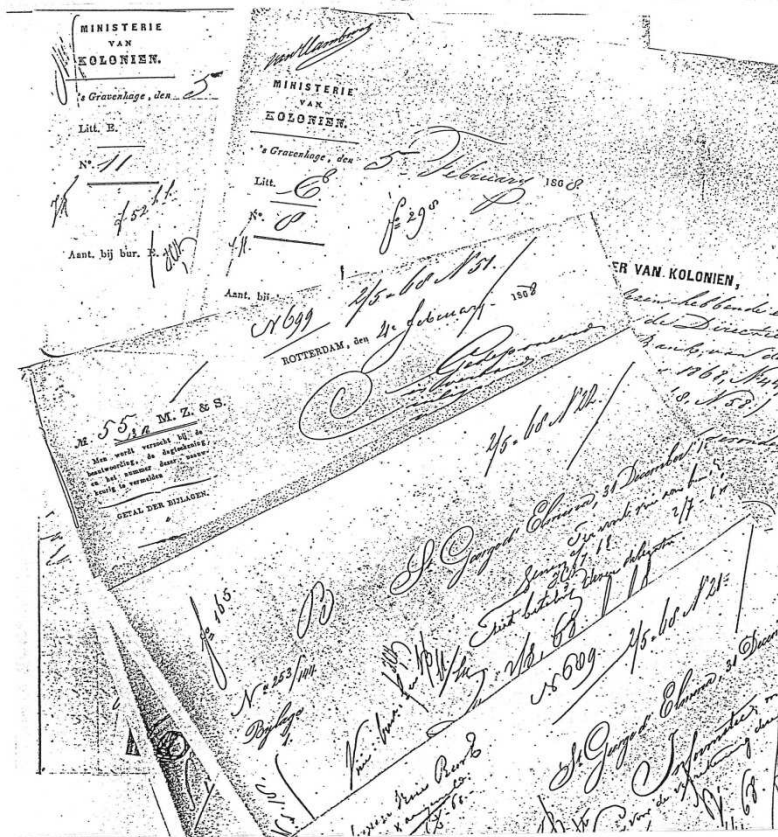
Soms werd op zo'n stuk wèl een formeel besluit genoteerd bijvoorbeeld om het onbehandeld in het archief op te bergen: "deponeren"; om het voor kennisgeving aan te nemen: "notificeren" of om een interne afwikkeling aan te geven: "fiat betaling", "fiat verzending" etc. De datum-nummercombinatie bleef dan meestal die van eerste binnenkomst en het stuk wordt op die datum opgelegd.

Er werden op een departement natuurlijk ook wel besluiten genomen zónder dat daar ingekomen stukken of nota's aan vooraf zijn gegaan, dan bestaat het verbaal simpelweg uit een minuutbesluit/beschikking. Regelmatig komt het ook voor dat op het departement stukken werden opgespaard en van tijd tot tijd, voorzien van een pro

forma beschikking, werden gedeponereerd in het archief. Dit ziet men vaak bij seriematige rapportages zoals de politieke en economische verslagen uit de buitengewesten. Deze kwamen wekelijks binnen maar werden slechts een paar keer per jaar in een verzamelverbaal opgeborgen.

DE DAGBUNDEL

Zo ziet het inwendige van zo'n chronologische dagbundel in het archief van koloniën er dus uit: een vaak slordig geborgen stapeltje Exhibita, waarop geen Besluit (maar een "fiat betaling" of "gedeponereerd") volgde, gevolgd door een veel netter ogende serie Verbalen, de minuutbrieven en minuutbesluiten met de daarbij ingevouwen bijlagen. Alles netjes geordend op datum en nummer. U ziet hier tegelijk een voorbeeld van de afwijkende notering van de exhibitum datum zoals onder het hoofdje EXHIBITUM beschreven.

BUITEN HET VERBAAL GEHOUDEN STUKKEN

Niet alle ingekomen en uitgegane stukken werden bij het verbaalsysteem chronologisch geborgen. Sommige vonden hun plaats in apart geborgen bundels. Hierin werden stukken geborgen over onderwerpen die bij het departement regelmatig aan de orde kwamen, met name over wetgeving, recht en internationale kwesties. Daarnaast werden ten departemente soms omvangrijke documentaties bijgehouden over allerlei voor het departement gewichtige onderwerpen. Ook zijn op het departement veel stukken om andere redenen buiten het verbaal gehouden, vaak ook omdat zij door hun omvang niet gemakkelijk in een dagbundel gestopt konden worden.

DOSSIERS

Een belangrijke serie van dit soort stukken staat bekend onder de naam A-dossiers. Zij handelen over wetgeving, recht en internationale vraagstukken en zijn opgemaakt door de Afdeling A, later Eerste Afdeling van het departement. Zij zijn thans opgenomen, samen met andere later gevormde dossiers, in een verzamel-inventaris van het dossierarchief van het Ministerie van Koloniën, code 2.10.54.

Naast de vrij willekeurig ontstane serie A-dossiers kent het archief nog een aantal series waarin ingekomen stukken consequent apart geborgen zijn. Het betreft hier in de eerste plaats de systematisch uit de koloniën binnengekomen algemene informatie zoals de:

BESLUITEN VAN DE GOUVERNEUR-GENERAAL

Dit zijn de afschriften van de besluiten van de Gouverneurs-generaal van Nederlands Indië en van de Gouverneurs van Suriname c.q. Curaçao.

Toelichting.

Deze besluitenregisters en andere soortgelijke series, bekend als de "Overgekomen archieven", gaven "Den Haag" de mogelijkheid om te controleren wat er in die verre gewesten werd afgehandeld. Voor een opgave zie de betreffende inventarissen 2.10.01 en 2.10.02. Hierin zijn ook de toegangen tot deze besluitenregisters opgenomen. De originelen van deze besluiten van de Gouverneur-generaal van Nederlands Indië en de meeste originele bijlagen daarbij berusten in het Nationaal Archief van Indonesië.

MAILRAPPORTEN

Mailrapporten zijn de sinds 1869 wekelijks door de Gouverneur-generaal van Nederlands-Indië naar Den Haag opgestuurde uittreksels van de belangrijkste door hem genomen besluiten en beschikkingen en van de door hem ontvangen brieven en rapporten. De laatsten werden vaak vergezeld van afschriften daarvan.

Toelichting

Mailrapporten vormen een van de belangrijkste informatiestromen die vanaf 1869 (niet geheel toevallig het jaar van de opening van het Suezkanaal) systematisch bij het departement binnenkwam. Zij bereikten het departement in de vorm van genummerde uittreksels van zijn besluiten en brieven en van de bij hem binnengekomen brieven en rapporten. Een mailrapport is dus niets anders dan een per jaar genummerde lijst. Bij veel van deze uittreksels was een afschrift van de brieven en rapporten gevoegd en het

zijn juist deze "bijlagen" die de mailrapportenserie zo waardevol maken.

Een inventaris/index is te vinden onder toegangsnummers: 2.10.02, 2.10.10 en 2.10.36.02/03.

In 1914 ontstond hiernaast een aparte serie geheime mailrapporten (toegangsnummers 2.10.36.06). Zij zijn te herkennen aan een x teken achter het nummer.

De Mailrapporten zijn alleen op microfiche beschikbaar op de studiezaal van het Nationaal Archief. Fiches zijn ook los te bestellen bij de Firma Microformat. Informatie hierover en bestelbonnen bij de balie op de studiezaal. Voor de toegangen zie pagina 30 en 48³

MEMORIES VAN OVERGAVE

Dat zijn, soms zeer uitgebreide, overzichten van de vermeldenswaardige zaken in een gewest opgemaakt door de bestuurder ter plekke en bedoeld om zijn opvolger snel wegwijs te maken in zijn nieuwe ressort. Zij zijn erg belangrijk omdat zij een van de weinige vindplaatsen in Nederlandse archieven vormen van gegevens over leven en werken op dessa niveau. Een inventaris is te vinden onder toegangsnummer: 2.10.39.

Toelichting

Vanaf 1849 moesten de hoogste civiele autoriteiten op de buitengewesten en de residenten in de Vorstenlanden op Java bij hun aftreden een Memorie van Overgave indienen. Hierin werden de belangrijkste zaken die zich gedurende hun bestuursperiode hebben afgespeeld behandeld en hun bestuursvisie toegelicht. Afschriften van deze Memories zijn meestal via een mailrapport bij het departement ontvangen. In 1905 werd zo'n memorie geëist van alle Europese bestuursambtenaren. Ze zijn toegankelijk via een inventaris. Daarin staan beschreven de Memories die ten Departementen werden ontvangen en die welke door het Koninklijk Instituut voor de Tropen in Amsterdam aan het Nationaal Archief werden overgedragen. Deze memories zijn op microfiche op de studiezaal raadpleegbaar. Daarnaast zijn ook vele Memories van Overgave te vinden in particuliere archieven. Bovendien beschikt het ARA over een microfilm van de Memories van Overgave welke berusten in het Arsip Nasional (het Nationaal Archief) in Jakarta. Microfichering daarvan is in voorbereiding.

POLITIEKE RAPPORTAGES UIT DE BUITENGEWESTEN

Ook deze rapporten zijn als mailrapport bij het departement ontvangen. Sedert 1898 werden zij, per jaar en per gewest bijeengebracht, in het verbaal gedeponeerd na gebruikt te zijn geweest bij het opstellen van het Koloniaal Verslag. Zij zijn op microfiche raadpleegbaar. Een inventaris is te vinden onder toegangsnummer: 2.10.52..01. Zie ook: H. A. Poeze, ed., Politiek-politionele overzichten van Nederlandsch-Indië.

Toelichting

Deze rapportages bevatten, net als de Memories van Overgave, veel gegevens die normaal nooit de ambtelijke burelen in den Haag zouden bereiken en zijn daardoor dus onmisbaar voor onderzoek naar gebeurtenissen op lokaal niveau. Zij lopen over de periode 1898-1940.

³ Zie: Wiwi Diana Sari, *Mailrapporten, the power of colonial administration 1860-1940* Bibl NA 87A22.

KOLONIËN SUPPLEMENT

Deze verzameling betreft stukken die ten departemente waren opgemaakt en verzameld als documentatie. Hierbij zijn in de loop der jaren ook stukken terechtgekomen die eigenlijk in de verbalen thuishoorden. Hier zijn onder meer, naast rapporten, overzichten e.d., te vinden: een serie afschriften van overeenkomsten en verdragen met inlandse vorsten (1664-1914). In de toekomst zullen in deze verzameling ook de stukken worden opgenomen die in de loop de jaren als "Losse aanwinsten" aan de toenmalige Tweede Afdeling in bewaring zijn gegeven en nog geen vaste plaats hebben gekregen. Zie toegangsnummer: 2.10.03.

INDISCH ARCHIEF

Dit is een op het departement verzamelde hoeveelheid losse stukken die in 1953 als Opbergverbaal in het archief zijn bijgezet. Het betreft, deels ongeregistreerde, stukken afkomstig uit diverse afdelings- en persoonlijke archieven en betrekking hebbend op de ontwikkeling van de situatie in Indonesië vanaf de Japanse capitulatie tot aan de soevereiniteits overdracht, met een aantal "voor en na" stukken. Zie verbaal 31 december 1953 L F61 geheim en dossier G 16697. Een inventaris is te vinden onder toegangsnummer: 2.10.36.15.

ARCHIEF BANNIER

Dit archief is gevormd door dr. P.J. Bannier, die in de periode 1946-1949 fungeerde als gecommiteerde voor Indische Zaken in Den Haag. Bannier heeft stukken verzameld over Nederlands-Indische financieel-economische zaken, zoals tin- en rubberstudies, de handel, de scheepvaart en de luchtvaart. Er is in het archief ook persoonlijke correspondentie opgenomen. Een inventaris is te vinden onder toegangsnummer: 2.10.36.14.

BURAM ARCHIEF

Het Bureau Antecedentenonderzoek van het Ministerie van Uniezaken en Overzeese Rijksdelen (BURAM) werd opgericht in 1946. De taak van het BURAM bestond uit het checken van de antecedenten van mensen die naar de koloniën vertrokken of daar leefden en het doorgeven van deze informatie aan diverse autoriteiten en het verzamelen van informatie over politieke activiteiten in Nederlands-Indië, Suriname en de Nederlandse Antillen. Het bureau werd in 1959 geliquideerd en de taken overgedragen aan de Binnenlandse Veiligheidsdienst (BVD) en het ministerie van Justitie.

Het grootste deel van het archief bestaat uit persoonsdossiers van mensen waarvan de antecedenten zijn onderzocht door het BURAM. Daarnaast bevat het archief documentatie over de zuiveringen in de koloniën en gegevens over NSB'ers die in Suriname en in Ngawi in Oost-Java waren geïnterneerd. Een inventaris is te vinden onder toegangsnummer: 2.10.37.03

Archief NEFIS/CMI

Betreft de archieven van de Nefis, later Centrale Militaire Inlichtingendienst bij het hoofdkwartier in Bandung. Verzameling bevat gegevens over personen, organisaties en bewegingen die een veiligheidsrisico opleverden. Bovendien bevat de verzameling veel gegevens en rapporten over de situatie in de interneringskampen, opgemaakt in verband met de vervolgingen wegens oorlogsmisdaden. Daarnaast bevat het archief een grote verzameling van in 1948 op de Republiek in Djokjakarta buitgemaakte documenten. Toegang in 2.10.37.02. Zie ook toegangsnummer 2.10.62, Marine en Leger inlichtingendienst.

Overige archieven

Ministerie van Koloniën te Londen

Na de Duitse inval werd een deel van de werkzaamheden van het departement naar Londen overgebracht. Na de Japanse inval in 1942 werd ook het bestuur over Nederlands-Indië door dit departement overgenomen. Deze situatie duurde tot 1 augustus 1945. Een inventaris van dit zogenaamde "Londens Archief" is te vinden onder toegangsnummer 2.10.45. Overigens bleef het departement ook in den Haag nog een aantal taken uitoefenen zodat voor de oorlogsperiode twee bestuursorganen, met elk hun eigen archief, naast elkaar bestonden.

Verzamelingen Losse Aanwinsten van de Tweede Afdeling

In deze verzamelingen (code 2.20.01 tot .19) bevinden zich veel uit archieven van de overheid en uit particuliere archieven afgedwaalde stukken. Deze betreffen voor een niet onbelangrijk deel de koloniën in Oost en West, en bevatten bestuursrapporten, memories, verslagen, correspondentie en memoranda. Voorts veel informatie over bedrijven.

Behalve het hierboven beschreven archief van het Ministerie van Koloniën zijn er nog meer mogelijke bronnen voor onderzoek:

II Archieven van particulieren, stichtingen, verenigingen en bedrijven

Deze archieven vormen een vaak zeer nuttige aanvulling op de archieven van de overheid aangezien, vooral bij de particuliere archieven, veel zaken vanuit een ander perspectief bekeken kunnen worden⁴.

III Archieven van overige departementen en andere overheidsorganen die gegevens over koloniale zaken bevatten

De departementen van bijvoorbeeld Onderwijs, Justitie, Buitenlandse Zaken en Economische Zaken, waren vaak nauw betrokken bij het regeringsbeleid ten aanzien van Nederlands-Indië.

IV Archieven bewaard in de voormalige koloniën zelf

In het Nationaal Archief van Indonesië in Jakarta, ligt een schat aan gegevens opgeslagen waar, in een totaal bestand van rond de 10 kilometer, voor de periode tot 1950, alle bestuursniveaus aan bod komen. Een overzicht van wat daar berust is te vinden in de Guide to the sources of Asian History, part 4 Indonesia, Volume 1, National Archives, bewerkt door Mona Lohanda, medewerkster van het Arsip Nasional in Jakarta en in 1989 uitgegeven onder auspiciën van de UNESCO. Het overzicht in deze Guide is overigens niet uitputtend en beperkt zich tot de archieven die in Jakarta bewaard worden bij de Indonesische Archiefdienst. De Guide is te vinden in de NA-bibliotheek onder toegangsnummer H26/16. Er bestaat nog weinig inzicht over wat er nog allemaal aan Nederlandstalig archief berust bij de diverse departementen en diensten in Indonesië en in de lokale bestuurskantoren. Dat ging ook buiten het bestek van deze Guide.

Van een aantal bestanden is een inventaris aanwezig in de Bibliotheek van het Nationaal Archief. Daar berusten inventarissen van het archief van:

⁴ Voor een overzicht van alle onder deze noemer vallende archieven zij verwezen naar bijlage III.

1. Algemene Secretarie Batavia 1816-1942⁵
2. Algemene Secretarie Batavia 1942-1950 deel I. Betreft het "openbaar" gedeelte van het archief⁶. Toegangsnummer 2.10.14.
3. Residentie Semarang 1816-1880,
4. Residentie Kedoe 1812-1890,
5. Residentie Banjoemas 1830-1891,
6. Residentie Bagelen 1823-1894,
7. De Residentie Pekalongan 1770-1890.

Ook in de archieven die berusten in de voormalige West-Indische koloniën ligt nog veel materiaal opgeslagen.

D. HOE TE ZOEKEN

I. BASIS TOEGANGEN

Inventaris

Een inventaris is een, meestal systematisch ingedeeld, overzicht van de inhoud van het archief, in de meeste gevallen voorzien van een index. U vindt daarin beschrijvingen van stukken en opgaven van de nadere hulpmiddelen die nodig kunnen zijn om die stukken in het archief terug te vinden. De diverse onderdelen zijn genummerd en met behulp van deze nummers kunt u de stukken en de eventuele hulpmiddelen aanvragen.

Een overzicht van de inventarissen vindt u op de studiezaal⁷.

Toelichting

Nadat met een kennis van zaken hebbend ambtenaar van het Nationaal Archief het te onderzoeken probleem is doorgesproken begint U uw feitelijke onderzoek in de meeste gevallen met het ter hand nemen van het Register van Inventarissen, te vinden op de informatietafel in de algemene studiezaal.

In dit register vindt U een opsomming van alle beschikbare inventarissen over de periode 1795 tot heden.

Het register is systematisch ingedeeld en elke inventaris heeft een unieke code. Voor U zullen in de eerste plaats van belang zijn de codegroepen 2.10.01/02/03, zijnde de archieven van het voormalig departement van Overzeese Rijksdelen en haar voorgangers sedert 1814. Het cijfer 2 in deze code staat overigens voor de inmiddels opgeheven Tweede Afdeling die vroeger deze archieven beheerde.

Verder vindt U in dit register de groepen 2.21.--, de particuliere archieven en 2.20.--, Bedrijven, Verenigingen en Comités werkzaam in de koloniën. U kunt nu aan de hand van deze cijfercode de gewenste inventaris op de studiezaal uit het rek halen.

⁵ Zie: A.M. Tempelaars en R. Kramer, *Handleiding voor het gebruik van de archieven van de Algemene Secretarie Batavia.* (Een inventaris is te vinden onder toegangsnummer: 2.23.21 en 22) Zie ook: N.F. Dwiandari, *Archives management in the Dutch East-Indies: Algemene Secretarie, 1816-1940.* Bibl 87A20.

⁶ Het archief vervaat in de delen II-IV van deze inventaris berust bij het Nationaal Archief, Toegangsnummer 2.10.14.

⁷ Van een klein aantal archieven bestaat nog geen formele inventaris. De bestanden zijn dan beschreven op zogenaamde plaatsingslijsten zonder index, waardoor de onderzoeker veelal gedwongen is de gehele lijst door te nemen.

De cijfercode, toegangsnummer genaamd, is onmisbaar voor het aanvragen van stukken!

Een inventaris is een (meestal systematisch ingedeeld) overzicht van de inhoud van een archief. Het is van belang de inleiding op de gekozen inventaris aandachtig te lezen.

Zowel de inhoudsopgave van de inventaris als de alfabetische index op namen en trefwoorden (in archiefkringen meestal Klapper genoemd!) vormen een eerste toegang tot de inventaris zelf. Vaak loont het de moeite om de hele inventaris eens rustig door te nemen. Wanneer uiteindelijk een keus is gemaakt kunt U het gewenste stuk via de monitor aanvragen. Hierbij moet na het toegangsnummer het gewenste inventarisnummer ingevoerd worden.

Klapper

In het Register van Inventarissen vindt U soms melding gemaakt van Klappers. Bijvoorbeeld 2.10.04 "Klapper op de staten van overledenen in de koloniën". Dit betreft dan een nadere, meestal alfabetische, toegang op een of meer inventarisnummers uit een archief, in dit geval 2.10.01, het archief van het departement van koloniën, inventarisnummers 3163-4158. In het algemeen staat klapper voor een alfabetische of alfabetisch/systematische opsomming van namen, plaatsen en trefwoorden met vermelding van vindplaats. Later zullen wij een meer voorkomende en voor U belangrijker vorm van de klappers tegenkomen.

II. TOEGANGEN TOT DE AFZONDERLIJKE ARCHIEVEN

a. Departementale archieven 1814-1921

DE ALGEMENE OF CENTRALE INDEX

We hebben gezien dat de meeste ingekomen en uitgaande stukken in het archief van het departement van Koloniën chronologisch geordend werden.⁸ Om de stukken terug te vinden in deze chronologische brij is een indrukwekkend instrument ontwikkeld: de Systematische Index. Hierin werden dagelijks alle binnengekomen stukken ingeschreven elk op een voor het onderwerp, rubriek of zaak gereserveerde pagina.

Toelichting.

Die inschrijving in de index hield in (zie ook de foto op pag. 28):

Kolom 1. de datum/nummercombinatie die aangeeft waar het stuk in de chronologische reeks te vinden is. Hier kunnen ook verwijzingen staan naar een eventuele eerdere behandeling van de betreffende zaak.

„ 2. Gegevens over de afzender van het stuk, met vermelding van de eventuele administratieve kenmerken van de brief. Als deze kolom niet is ingevuld gaat het om een initiatief van het departement en zijn er dus geen voorstukken.

„ 3. Korte inhoud van het ingekomen stuk, met vermelding van de eventuele beschikking die daarop is genomen. Als hierbij staat vermeld "fiat..." of "notificatie..." wil dat zeggen dat het betreffende stuk te vinden is in de dagmap van de in de eerste kolom vermelde datum en wel vooraan in een aparte serie voorafgaand aan de zich in die bundel bevindende gewone verbaalen. Soms staat achter de beschrijving nog "Ag" gevolgd door een nummer. Deze aanduiding verwijst naar de agenda waar het betreffende stuk staat ingeschreven en is in de meeste gevallen niet meer van belang.

„ 4. In de laatste kolom kunnen verwijzingen staan naar latere indexen waar gegevens zijn te vinden over de volgende stukken die op deze zaak betrekking hebben. Hierbij wordt verwezen naar het jaar en de betreffende index pagina. Samen met de in of bij kolom 1 genoteerde verwijzingen naar eerdere stukken over het betreffende

⁸ Zie hiervoor pagina 10.

onderwerp kan zo in snel tempo het verloop van een bepaalde zaak gereconstrueerd worden en kunnen de gewenste stukken worden geselecteerd en opgevraagd.

De indexen (of indices) werden tot 1843 per jaar bijgehouden in een met de jaren in omvang en in aantal toenemende hoeveelheid delen. Vanaf 1843 werden de indexen per halfjaar bijgehouden en de pagina's werden per halfjaar genummerd.

De inschrijving der stukken geschiedde onder bepaalde "Hoofden" of rubriek aanduidingen (zie hieronder) waaronder alle ingekomen stukken gegroepeerd werden. Voor elk hoofd van de index werd steeds een aantal pagina's gereserveerd, met een door de jaren heen vastliggend paginanummer. Wanneer men op den duur ruimte te kort kwam loste men dat op door de laatst beschikbare pagina te voorzien van letters. Het grote voordeel van dit systeem is dat vanaf 1860 door de jaren heen bepaalde rubrieken steeds op dezelfde pagina's beschreven staan hetgeen het doorwerken van de in omvang en aantal snel toenemende indices zeer vergemakkelijkt.

Het verbaalarchief is, verdeeld over de periodes 1814-1849, 1850-1900 en 1901-1953, beschreven in een viertal toegangen. In de inventarissen over de twee eerste periodes (respectievelijk 2.10.01 en 2.10.02) zijn zowel het verbaal als de eigentijdse toegangen daarop (indices, klappers e.d.) opgenomen. Voor de periode na 1900 zijn er twee inventarissen: één voor het verbaal (2.10.36.04) en één voor de toegangen (2.10.36.11). Een belangrijke cesuur is hier 1 juli 1921: met ingang van deze datum werd namelijk de centrale index afgeschaft, om te worden vervangen door indices per afdeling. Daarom is het voor de onderzoeker van belang te weten hoe de taken vanaf 1921 over die afdelingen waren verdeeld. Voor een overzicht van deze taakverdeling zie pagina 52.

Bij de Eerste Afdeling werden vanaf 1901 de zogenaamde Aantekening Registers bijgehouden, voorzien van alfabetische toegangen, aanvankelijk los bijgevoegd, sinds 1923 bijgebonden en soms voorzien van een later vervaardigde Hoofdenlijst, te vinden in 2.10.36.11, inv. nrs 329-389. Zie ook toegangsnummer 2.10.36.50 voor de toegangen op het geheim en kabinetsverbaal 1900-1962.

DE HOOFDENLIJST

Dit is een, meestal alfabetische, opsomming van alle in de index gebruikte "Hoofden", De Hoofdenlijst maakt het mogelijk om in de index de pagina's te vinden waarop de gezochte stukken ingeschreven zijn.

Toelichting.

De Hoofdenlijst is meestal opgenomen voorin elk eerste deel van de index. Zie bijlage I op pagina 65. Zij werd door de administratie ingericht op basis van de taken die het departement te verrichten had. Daarnaast verschijnen er vervolgens rubrieksindelingen en pure onderwerpsindelingen en dat geeft u als gebruiker al een keur van mogelijkheden om de door u gezochte stukken te selecteren. Vaak zijn dezelfde stukken onder verschillende hoofden ingeschreven zodat vanuit diverse invalshoeken gezocht kan worden.

Men gebruikt de Hoofdenlijst bijvoorbeeld om te weten te komen op welke pagina van de index de rubriek "suiker" is opgenomen. Veel rubrieken zijn echter vrij uitgebreid zodat men voor gegevens over een bepaalde suikerfabriek beter de hieronder beschreven klapper ter hand kan nemen.

Wat er onder elk hoofd werd opgenomen werd deels bepaald door een vaak droge ambtelijk/organisatorische denkwijze. Dit betekent dat u moet proberen in de schoenen van de ambtenaar te gaan staan om er achter te komen onder welk hoofd bepaalde zaken beschreven staan. Onder het hoofd Aanbestedingen (in de toenmalige organisatie een ambtelijk taakgebied) staan bijvoorbeeld stukken over een proefneming met het verzenden van inlands katoen voor het koloniale leger of het aanplanten van bepaalde gewassen in Indië die geschikt zouden kunnen zijn voor de Europese markt. Allemaal zaken die uiteindelijk zouden kunnen leiden tot het doen van aanbestedingen en daarom onder dat hoofd ondergebracht. Het is vaak nog een hele kunst om goed met een index om te gaan en het vereist veel inlevingsvermogen in de werk- en denkwereld van het toenmalig ambtenarendom!

Om u het zoeken te vergemakkelijken en u tevens een overzicht te geven van de zich snel ontwikkelende taakvelden van het departement, is in bijlage II opgenomen een overzicht van de hoofden der index in periodes van 10 jaar.

DE KLAPPER

Dit is een apart hulpparaat waarin de onderwerpen en namen alfabetisch zijn geordend met verwijzing naar het paginanummer van de Index

Toelichting

Het is de tweede toegang tot de index, meestal echter eerder ter hand genomen dan de Hoofdenlijst die een toch wat ruwere selectie biedt. De klappers zijn tot het jaar 1842 in aparte delen opgenomen, daarna zijn zij steeds opgenomen voorin het eerste deel van elk halfjaar, hoewel zij in de periode 1843-1849 ook nog in aparte delen zijn opgenomen. Men zij er op bedacht dat de alfabetisering in de klappers zich beperkt tot de ten hoogste de eerste twee letters van het alfabet en dat de verdere orde chronologisch is. De klapper is namelijk, net als de andere toegangen, gelijktijdig met het binnenkomen c.q. afdoen der stukken bijgehouden. Aanvankelijk werden onderwerpen en namen door elkaar ingeschreven later werden veel voorkomende trefwoorden vaak apart gegroepeerd.

DE NUMMERLIJST

Sommige administraties gebruikten nog een derde hulpmiddel om toegang tot de index te krijgen: de nummerlijst ook wel "aapje" genoemd.

Toelichting

In een nummerlijst worden van alle beschikkingen alleen datum en nummer genoteerd, met daarbij aangegeven het paginanummer van de betreffende index. Bij het ministerie van koloniën zal je hem zelden tegenkomen (wel bijv. in de mailrapportenboekjes na 1900) maar bij de administratie van bijvoorbeeld de Staatssecretarie en het Kabinet des Konings is het een veel gebruikt hulpmiddel. Het wordt gebruikt wanneer een onderzoek zich van de ene administratie naar de andere verplaatst en men het onderzoek dáár wil voortzetten. Dan komt men, gebruik makend van de gegevens van het ingekomen stuk, met de nummerlijst snel op de betreffende pagina van de index van die andere administratie.

ONTWIKKELINGSGANG VAN DE INDEX SEDERT 1814

Zoals we hierboven reeds even aangestipt hebben heeft de index en de daarbij behorende hulpmiddelen als klapper en hoofdenlijst, niet steeds de zelfde vorm gehad. Er is zeker voor de periode 1814-1843 sprake van een duidelijke ontwikkeling. De Index begint in 1814 als een agenda waarin per dag de ingekomen en uitgaande stukken, gegroepeerd naar onderwerp, werden opgenomen. Er is een goede hoofdenlijst met duidelijke indelingen en goede verwijzingen. Maar de inschrijving der stukken geschiedde chronologisch. Dat heeft tot gevolg dat bij elkaar horende stukken niet bij elkaar ingeschreven staan zoals later het geval is, maar chronologisch verspreid moeten worden opgezocht. Om dat makkelijker te maken zijn er steeds terug- en vervolg verwijzingen in een aparte kolom, meestal de laatste. Deze verwijzen naar eerdere of latere verballen die met behulp van de nummers in de index teruggevonden kunnen worden (zie de foto op pagina 25). Sedert 1818 worden de stukken die over het zelfde onderwerp gaan in de index bij elkaar ingeschreven, zodat de loop der stukken makkelijker gevolgd kan worden. Dit systeem werd in 1823 geperfectioneerd en voor de gehele overheid dwingend voorgeschreven. Vanaf dat moment zijn ertussen de departementen geen bijzondere verschillen in de administratieve verwerking van de ingekomen en uitgegane stukken (zie de foto op pagina 26). De index was bestemd om door alle afdelingen van het departement gebruikt te worden en kan dus gezien worden als een Centrale Index wat overigens niet heeft kunnen voorkomen dat sommige afdelingen daarnaast toch indexen en andere hulpmiddelen gingen bijhouden voor eigen gebruik.

Foto van een pagina van de index van het jaar 1890

f. 380 Agrarische aangelegenheden

DISPOSITIEN.		INGEKOMEN STUKKEN.		KORTE INHOUD.	NADERE VERRICHTINGEN.
MAARD EN JAAR.	Datum.	N ^o .	AUTORITEIT.		
1890					
1	11	62	Gene. Gen. a. h. f. Dec.	272/12	
keerderorg. 2. Boeckf. 1890					
				Voorstelling der orde van de landbouw in de provincie van de landbouw en de landbouw etc.	
				<i>Keizer</i>	
Feb:	3	22	Gov. van Sicilië	14 410	
				17 411	
				17 412	
				17 413	
				17 414	
				17 415	
				17 416	
				17 417	
				17 418	
				17 419	
				17 420	
				17 421	
				17 422	
				17 423	
				17 424	
				17 425	
				17 426	
				17 427	
				17 428	
				17 429	
				17 430	
				17 431	
				17 432	
				17 433	
				17 434	
				17 435	
				17 436	
				17 437	
				17 438	
				17 439	
				17 440	
				17 441	
				17 442	
				17 443	
				17 444	
				17 445	
				17 446	
				17 447	
				17 448	
				17 449	
				17 450	
				17 451	
				17 452	
				17 453	
				17 454	
				17 455	
				17 456	
				17 457	
				17 458	
				17 459	
				17 460	
				17 461	
				17 462	
				17 463	
				17 464	
				17 465	
				17 466	
				17 467	
				17 468	
				17 469	
				17 470	
				17 471	
				17 472	
				17 473	
				17 474	
				17 475	
				17 476	
				17 477	
				17 478	
				17 479	
				17 480	
				17 481	
				17 482	
				17 483	
				17 484	
				17 485	
				17 486	
				17 487	
				17 488	
				17 489	
				17 490	
				17 491	
				17 492	
				17 493	
				17 494	
				17 495	
				17 496	
				17 497	
				17 498	
				17 499	
				17 500	

TOEGANGEN TOT DE MAILRAPPORTEN

periode 1869-1900

De oorspronkelijke toegangen tot de mailrapporten over de periode 1869 tot 1900 zijn verloren gegaan. Daarvoor in de plaats zijn later vervaardigde jaarlijkse indexen gekomen die op de studiezaal te vinden zijn onder toegangsnummer 2.10.10. Hierin zijn de rapporten per jaar op onderwerp beschreven. Zij zijn daarnaast voorzien van alfabetische en geografische klappers. Bovendien is door middel van een + teken aangegeven of het betreffende mailrapport vergezeld is van bijlagen. Voorin de inventaris bevindt zich tevens een uitvoerige inleiding over het ontstaan en het doel van de Mail rapporten⁹. Deze Mailrapporten zijn op de studiezaal raadpleegbaar op microfiche.

periode 1901-1920

De indexen op de mailrapporten van 1900-1920 zijn te vinden onder inventarisnummers AG 390-409 van toegangsnummer 2.10.36.11 en voor wat betreft de militaire zaken onder inventarisnummers AG 760-762. Zij zijn indertijd opgemaakt door Afdeling A, sedert 1918 Eerste Afdeling geheten, een afdeling die was belast met de politieke en juridische zaken. Toen in 1921 een nieuwe organisatie op het departement werd ingevoerd schreef deze afdeling de mail rapporten die bestemd waren voor de afdeling Burgerlijke Openbare werken, Militaire Zaken en Financiën niet meer in. Dat dienden de betrokken afdelingen voortaan maar zelf te doen. Na 1924 werden ook niet meer bijgeschreven de mailrapporten bestemd voor de afdelingen Eredienst, Bestuurs- en Onderwijszaken en Volksgezondheid.

Het opzoeken van de mailrapporten

Het opzoeken van de mailrapporten zelf zal, wanneer eenmaal de nummers bekend zijn, over het algemeen weinig problemen opleveren. Moeilijker wordt het wanneer bijlagen worden gezocht die niet bij het mailrapport zijn bewaard maar elders een plaats hebben gevonden. Lang niet alle als bijlage van het mailrapport binnengekomen stukken zijn namelijk in de serie mail rapporten bewaard gebleven. Velen zijn uitgenomen om te dienen bij de besluitvorming. Zij zijn uiteindelijk in de verbaalserie terechtgekomen. In de mailrapportlijsten, tot 1900 geborgen bij de mailrapporten zelf (Toegangsnummer 2.10.02), daarna ook als aparte serie bewaard (toegangsnummer 2.10.02; 2.10.36.03 en 2.10.36.07) is over het algemeen wel aangegeven in welk verbaal de ontbrekende mail rapporten zijn opgenomen.

Als dit niet het geval is moet de onderzoeker gaan zoeken in de indices op de Verbalen. Vaak staan daar in de marge van de betreffende rubriek verwijzingen opgenomen van relevante mailrapporten die dan ook meestal in het betreffende Verbaal zijn opgenomen.

Het opzoeken van Mailrapporten op microfiche:

Voor het gehele gemicroficheerde mailrapportenbestand geldt dat om het gewenste rapport te vinden, het alleen nodig is om het jaar en het nummer van dat Mailrapport te weten. Het inventarisnummer is voor de microfiches niet van belang. Op het microfiche is aangegeven: het jaar; de nummers van de mail rapporten gevolgd door de nummers van de bijlagen; het doorlopende nummer van het fiche. Tot het jaar 1891 staat op de fiches een tweedelige nummer combinatie die wil aangeven de begin en eind nummers van het betreffende Mailrapport (de lijst) en de begin- en eind nummers van de bijlagenserie. Na 1891 worden op het fiche aangegeven de begin- en eindnummers van de bundel inclusief de bijlagen voor zover die op het betreffende fiche zijn opgenomen. Daar waar meer dan één bundel op een fiche staat wordt de plaats waar het Mailrapport (de lijst) begint aangegeven door een / teken.

⁹Zie hiervoor ook: A.M. Tempelaars en H.B.N.B. Adam, "Een ingang op de Indische mailrapporten" in *Nederl. Archievenblad jaargang 82 (1978) pag. 153-160.*

b. Departementale archieven 1921-1950

In 1918 begint een drastische hervorming in de administratie van het departement die in 1921 zijn uiteindelijke vorm krijgt. Dan verdwijnt de Centrale Index. Daarvoor komen in de plaats indexen die door de afdelingen zélf werden opgemaakt en die een zeer wisselende kwaliteit hebben. Zie hiervoor ook de Bijlage nr.1, waarin de ontwikkeling van de organisatie van het departement vanaf 1921 wordt geschetst. Overigens bleef het verbaal zelf ongedeeld, alles bleef centraal opgeborgen.

Per afdeling zal nu de inrichting en het gebruik van deze toegangen worden besproken.

Toegangen tot de Afdelingsarchieven

1^e Afdeling

Bij deze afdeling (belast met het rechtswezen) werd al vanaf 1898 (toen Afdeling A geheten) een eigen index bijgehouden die qua inrichting vrijwel identiek is met de centrale index die hierboven beschreven werd.

Deze index heet Aantekening Register, afgekort R. of A.R.. Hier in werden de meeste beleidsobjecten opgenomen die ook in de Centrale index een plaats kregen zij het in een andere systematische opzet. De Aantekening Registers zijn voorzien van alfabetische toegangen, aanvankelijk los en sedert 1923 voorin de index bijgebonden. Sommige zijn bovendien voorzien van een, eveneens bijgebonden, later vervaardigde, hoofdenlijst. Vanaf 1918 zijn bepaalde taakgedeelten van het departement niet meer in deze index opgenomen en na 1921 beperkte de 1^e Afdeling zich geheel tot wat sedert 1918 haar eigen specifieke taakgebied was geworden: de Justitiële en Volkenrechtelijke zaken en de Indische Weeskamers. Het gebruik van deze index wijkt niet af van hetgeen hierboven gesteld is, wel kan gesteld worden dat bij onderzoek binnen het specifieke taakgebied van deze afdeling (en wel voor de periode 1898-1921), deze index makkelijker werkt dan de Centrale Index. Soms verdient het aanbeveling beide indices naast elkaar te gebruiken. De indexen bevinden zich in inventarisnummers AG 362-389 II van toegang 2.10.36.11.

In toegangsnummer 2.10.30: Alfabetisch Overzicht van de rubrieken van de indices op het Openbaar Verbaal en de Mailrapporten, 2.10.33: Overzicht van de toegangen tot het archief van het Ministerie van Koloniën 1900-1950 en 2.10.34A: Inhoudsopgave van de Index op de verbalen en mailrapporten van de 4^e Afdeling van het Ministerie van Koloniën, is een en ander nog nader toegelicht.

De 1^e Afdeling was aanvankelijk ook belast met het administreren van de binnengekomen mailrapporten. Tot 1917 betrof dit alle mailrapporten, sedert 1918 werden niet meer opgenomen de mail rapporten betreffende de afdelingen Burgerlijke Openbare Werken, Militaire Zaken en Financiën. Sedert 1923 verdwenen ook de Mail rapporten van de afdelingen Eredienst, Onderwijs en Volksgezondheid. De toegangen tot de wel opgenomen mailrapporten zijn te vinden in inventarisnummer AG 390-432B van toegangsnummer 2.10.36.11 en in 2.10.34A. In deze toegangen zijn sedert 1914 ook opgenomen de geheime mailrapporten, met dezelfde beperkingen als hierboven beschreven.

Voor de toegangen tot de mailrapporten over de taakgebieden die in 1918 en 1923 afvielen zij men verwezen naar de hierna te beschrijven toegangen tot de betreffende afdelingen.

2^e en 3^e Afdeling

De index van deze Afdelingen, die zich bezighielden met de zaken betreffende het geldwezen, de begrotingen, belastingen en de comptabiliteit in Oost- en West-Indië, bestaat uit grote kaarten geborgen in dozen. De kaarten zijn daar in geplaatst volgens een decimaal codesysteem. De sleutel tot dit systeem bevindt zich in inventarisnummer AG 477-478 van toegangsnummer 2.10.36.11. Hiermee kunnen de gezochte kaarten worden gedefinieerd en opgevraagd. (Een voorbeeld van een sleutel en een kaart is te vinden op de hierna volgende pagina's). De met behulp van deze kaarten gevonden data en nummers van de beschikkingen of verbalen zijn verder op de gewone, op pagina 21 en 22 beschreven manier aan te vragen. Deze indexen bevinden zich in inventarisnummers AG 467-476 van toegang 2.10.36.11.

In toegangsnummer 2.10.33 is een en ander nog nader toegelicht.

Foto sleutel kaartbladen 2^e en 3^e afdeling, inv. nr. AG 477

A. Gemeente 100 Bl 10	
Accountantsdienst. Gouda	1034
id. Algemeen	1030
id. Personeel	1031
id.	1032
Accountantsdienst. Peltburg	7031
Aleoholruggstiek	7102
<u>Alcyon</u>	729
Algemeen	7290
Gedrukt	7291
Algemeen	72910
Reholcum	7292
Lucifer	7293
Tabak	7294
Deur	7295
Vrijden 1. consilie d.	7290
Sinter	7296
Automatische aanscheers	7243
Adreslijst. Adreslijst - Bureau van in aanraking d. hane. over plaatsing adreslijst.	23010
Amstelweg 10100-1010-1013	
Abonnementen. Grijp van 1.	8011
Accijn lucifer. Invoering ban. auto.	7243 7244

BESCHRIJVENDE		INGEKOOMEN STUKKEN		Aanteekeningen
Jaar en maand	Datum	№	Datum Nummer	
21 Decemb	1921	17		7202
5 Jan	1922	18	18/12/21	De beschrijvingen en de omschrijvingen betreffen een of meer afzonderlijke stukken van de reekse, welke reekse niet is afgeleverd, maar wel is aangeleverd, en welke reekse niet is afgeleverd, maar wel is aangeleverd.
5 Decemb	1921	19	19/12/21	De beschrijvingen en de omschrijvingen betreffen een of meer afzonderlijke stukken van de reekse, welke reekse niet is afgeleverd, maar wel is aangeleverd, en welke reekse niet is afgeleverd, maar wel is aangeleverd.
12 April	1922	20	20/4/22	De beschrijvingen en de omschrijvingen betreffen een of meer afzonderlijke stukken van de reekse, welke reekse niet is afgeleverd, maar wel is aangeleverd, en welke reekse niet is afgeleverd, maar wel is aangeleverd.
27 Jan	1922	21	27/1/22	De beschrijvingen en de omschrijvingen betreffen een of meer afzonderlijke stukken van de reekse, welke reekse niet is afgeleverd, maar wel is aangeleverd, en welke reekse niet is afgeleverd, maar wel is aangeleverd.
10 Okt	1921	22	10/10/21	De beschrijvingen en de omschrijvingen betreffen een of meer afzonderlijke stukken van de reekse, welke reekse niet is afgeleverd, maar wel is aangeleverd, en welke reekse niet is afgeleverd, maar wel is aangeleverd.
16 Okt	1921	23	16/10/21	De beschrijvingen en de omschrijvingen betreffen een of meer afzonderlijke stukken van de reekse, welke reekse niet is afgeleverd, maar wel is aangeleverd, en welke reekse niet is afgeleverd, maar wel is aangeleverd.

4^e Afdeling

De Indexen van de 4^e Afdeling (belast met Binnenlands Bestuur, Landbouw, Nijverheid en Handel, Scheepvaart), waarin in 1924 werd opgenomen de 5^e Afdeling en waaruit voortkwamen de 8^e en 9^e Afdeling, bestaan eveneens uit kaarten. Deze kaarten zijn in dozen geborgen maar thans in de vorm van gebonden fotokopieën geplaatst op de studiezaal alwaar zij zijn te vinden onder toegangsnummer 2.10.34. Inventaris 2.10.34A geeft een alfabetisch overzicht van de rubrieken waarin dit kaartstelsel is onderverdeeld met vermelding van het deel en het paginanummer van de gefotokopieerde banden. De kaarten zijn niet gedurende de gehele periode op dezelfde wijze ingedeeld: voor de periode 1921-1929 zijn zij geborgen in een alfabetische orde, daarna is een registratuurschema toegepast. (Een voorbeeld van beide systemen is te vinden op de hierna volgende pagina's).

Onder het hoofdje Beschikkingen treft u de datum-nummercombinatie waarmee u de gezochte stukken uit het chronologisch verbaal kunt opvragen. De hier beschreven indexen bevinden zich in inventarisnummers AG 583-592A van toegangsnummer 2.10.36.11.

In toegangsnummer 2.10.33 is een en ander nog nader toegelicht.

De indexen van de 5e afdeling (tot 1927 belast met Onderwijs, Eredienst en Volksgezondheid) bestaan uit een Algemeen Register en, na de uitruil van taken met de IVe en VIe Afdeling in 1927, uit afzonderlijke indexen voor de volgende taken:

Burgerlijke Openbare werken;

Mijnwezen;

Tin;

Petroleum;

Steenkolen;

Overige Delfstoffen;

Spoor- en Tramwegen;

Luchtvaart en PTT.

Deze indexen lopen in het algemeen vanaf 1908, sommigen vanaf 1900 en lopen in de meeste gevallen door tot 1950. Zij bevinden zich in inventarisnummers AG 583-592A van toegangsnummer 2.10.36.11.

In toegangsnummer 2.10.33 is een en ander nog nader toegelicht.

De mailrapporten zijn in deze indexen verwerkt.

In bijzondere gevallen kunnen ook de van klappers voorzien agenda's uitkomst bieden (Inventaris nummers 548-554 en 599-614) welke echter niet voor ieder jaar bewaard zijn gebleven.

6^e Afdeling

Deze Afdeling werd ingesteld in 1917 en was belast met de Gouvernementsbedrijven en Burgerlijke Openbare Werken. Zij werd in 1927 heringericht uit de in 1917 ingestelde afdelingen 7 en 8 en werd belast met de militaire aangelegenheden.

De toegangen, ook voor de periode 1917-1952, bevinden zich in inventarisnummers AG 650-759 en 732A-732G van toegangsnummer 2.10.36.11. Hierin bevinden zich de agenda's en de indexen van de afdelingen 6, 7 en 8. Zowel de agenda's als de indexen zijn deels voorzien van een klapper. Bij onderzoek zullen beide hulpmiddelen naast elkaar gebruikt moeten worden.

7^e Afdeling

Deze afdeling werd in 1917 ingesteld en was belast met de zaken betreffende de Land en Zeemacht. De toegangen voor de periode 1917-1927 zijn beschreven bij de 6^e afdeling. Haar taken werden in 1927 overgebracht naar de 6^e afdeling, waarna de afdeling belast werd met de zaken betreffende de West.

8^e Afdeling

Deze afdeling werd ingesteld in 1917 en was belast met de militaire personele zaken. Deze taken gingen in 1927 over naar het Commissariaat voor Indische Zaken.

De toegangen voor de periode 1917-1927 zijn beschreven bij de 6^e Afdeling.

9^e Afdeling

Deze Afdeling werd ingesteld in 1917 en was belast met de burgerlijke personele zaken. Deze taken gingen in 1927 over naar het Commissariaat voor Indische Zaken. Zie toegangsnummer 2.10.36.11

10^e Afdeling

Deze Afdeling werd ingesteld in 1917 en was belast met de West-Indische Zaken. In 1927 werd deze taak gebracht onder de 7^e Afdeling.

De toegangen bevinden zich in inventarisnummers AG 763-815 van toegangsnummer 2.10.36.11 en bestaat uit afzonderlijke kaartsystemen voor Curaçao en Suriname. De

kaarten zijn geordend volgens een codesysteem waarop AG 788 en AG 810-812 toegang geven. De foto op de volgende pagina geeft inzicht in de werking van dit betrekkelijk eenvoudige systeem.

Foto van een kaart uit het codesysteem voor Suriname met een bijbehorende indexkaart

INDEX No. 331.89													
1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30													
BESCHRIJVINGEN		INDEKOMEN STUKKEN				Stakingen						VERWIJZINGEN	
Jaar en Maand	Datum	No.	VAN	Naam	Datum en Nummer								
Jan	16	67	tel. Gen	26 Jan	Werkstaking spouwers kannelieden Frederik Hendrik ver. 4	26 Jan	Geh: 16 Jan no. 1 v. 4						
				30 Jan	Werkstaking alle werkers van de landspouwers voorlooms Staking 5	30 Jan	Geh: 30 Jan no. 1 v. 4						35.08741
				10 Jan	Bericht dat bij de KWTM een staking onder de spouwers is uitgebroken	10 Jan	Geh: 10 Jan no. 1 v. 4						
Aug	6	70	Suriname	30 Aug	Staking bij de KWTM. Kunst voor (zie mailaanklag) 1920 700 1/2	30 Aug	Geh: 30 Aug no. 1 v. 4						35.08741
				10 Jun	Werkstaking van de gasfabriek met doorgegaan 10 Jun	10 Jun	Geh: 10 Jun no. 1 v. 4						
Jun	16	67		10 Jun	Werkstaking van de KWTM. Kunst voor (zie mailaanklag) 1920 700 1/2	10 Jun	Geh: 10 Jun no. 1 v. 4						
				10 Jun	Werkstaking van de KWTM. Kunst voor (zie mailaanklag) 1920 700 1/2	10 Jun	Geh: 10 Jun no. 1 v. 4						
Jun	16	18	KWTM	10 Jun	Werkstaking van de KWTM. Kunst voor (zie mailaanklag) 1920 700 1/2	10 Jun	Geh: 10 Jun no. 1 v. 4						
Aug	6	26	Suriname	10 Aug	Werkstaking van de KWTM. Kunst voor (zie mailaanklag) 1920 700 1/2	10 Aug	Geh: 10 Aug no. 1 v. 4						331.88

Stakingen

331.89

van:
 bakkersknechten v
 spouwers
 op Moengo.
 landsticnaren (ambtenaren). 35.080
 in luisfabrieken
 drukkery-gellen
 in Tamerara -

Stakingrelatie Pln. Ruimtel. Georgetown

331.89

Deze Afdeling werd ingesteld in 1917 en was belast met het beheer van de pensioenen.
Deze taak ging in 1927 deels over naar het Commissariaat voor Indische Zaken.

12^e Afdeling

Deze Afdeling werd ingesteld in 1917 en was belast met de aanschaffing en uitzending van Landsgoederen. Deze taken gingen in 1927 over naar het Commissariaat voor Indische Zaken.

13^e Afdeling.

Deze Afdeling werd ingesteld in 1917 en was belast met de bibliotheek en het opstellen van het Oost-Indisch Verslag.

14^e Afdeling.

Deze afdeling, werd opgericht in 1917 en in 1918 weer opgeheven. Zij was belast met de taken van het Statistisch Bureau.

Commissariaat voor Indische Zaken

Het Commissariaat voor Indische Zaken (CIZ), werd opgericht op 26 mei 1927 en ging zich bezighouden met alle departementstaken betreffende de uitzending van mensen en materieel naar de Oost.

Als gevolg hiervan werden de taken van de afdelingen van het ministerie belast met de behandeling van zaken van de Indische dienst ondergebracht bij dit Commissariaat, dat onder leiding kwam te staan van de Gecommitteerde voor Indische Zaken. Formeel ressorteerde het CIZ onder de directe bevelen van de minister.

Het CIZ kreeg als agentschap van het Nederlands-Indisch gouvernement in Nederland tot taak alle bestuurlijke aangelegenheden van de Indische dienst hier te lande te behandelen. Om redenen van efficiency werden hierbij ook soortgelijke taken van de Surinaamse en Antilliaanse dienst gevoegd.

Het archief bevat stukken betreffende de aanschaffing van militaire en civiele goederen voor Nederlands-Indië, Suriname en Curaçao, de personeelsvoorziening van het Binnenlands Bestuur en het Onderwijs in Nederlands-Indië, het militaire personeel (KNIL en Koloniale Reserve), de zorg voor oorlogsslachtoffers en repatrianten en de Indische comptabiliteit.

Alle comptabele handelingen bleven echter voorbehouden aan de Derde Afdeling van het ministerie, die hiermee het beheer over de kas hield.
Een inventaris van het archief is te vinden onder toegangsnummer 2.10.49

Toegangen tot de mailrapporten

Periode 1921-1928

Vanaf 1921 maakte alleen de Eerste Afdeling nog goede toegangen ook voor de mailrapporten van de andere afdelingen, maar niet meer voor de Afdelingen Burgerlijke Openbare Werken, Militaire Zaken en Financiën. Sedert 1924 ook niet meer voor de Afdelingen Eredienst, Bestuurs- en Onderwijszaken en Volksgezondheid, (te vinden onder inventarisnummer 410-418 van toegangsnummer 2.10.36.11). De Mail rapporten vallend onder deze afdelingen zijn sedert dat jaar zeer slecht toegankelijk. Daarom is inmiddels een aanvang gemaakt met het gedigitaliseerd bewerken van alle mailrapporten sedert 1921. Tot en met 1928 zijn zij nu zeer goed toegankelijk. De indices over deze periode zijn op de studiezaal te vinden onder toegangsnummer 2.10.10. Voor de goede orde: deze indices betreffen ook de mail rapporten van de Eerste Afdeling.

Periode 1929-1950

Voor deze periode is men voor kwesties die niet vallen onder de Eerste Afdeling A aangewezen op de mailrapportlijsten. Deze zijn te vinden onder inv. nr. 2.10.36.03 en 2.10.36.07. Voor de Eerste Afdeling zijn de indices te vinden onder inventaris nr. 419-432B van toegangsnummer 2.10.36.11. Een index op de mailrapporten van de afdeling Militaire Zaken vindt u onder inventarisnummer 760-762 van toegangsnummer 2.10.10.36.11

c. Departementale archieven 1951-1962

In 1950 werd het verbaalstelsel losgelaten. Bij Besluit K 425 van dat jaar werd voor alle overheidsdiensten een codesysteem voorgeschreven en werden de stukken op onderwerp of zaak geordend en op dossiernummer geborgen. De toegangen bestaan uit losse fiches geordend volgens het registratuursysteem. Dat systeem is vastgelegd in een uitgebreid en lastig te doorgronden registratuurplan.

Het gehele "dossierarchief" is thans echter opnieuw beschreven en van een moderne gedigitaliseerde toegang voorzien, toegangsnummer 2.10.54.

De invoering van het nieuwe systeem is geleidelijk gegaan. Bij de afdeling geheim en kabinet is men nog enige tijd op de oude voet doorgegaan met het verbaalsysteem waarbij naast een op chronologische wijze geordend archief ook een volgens de code geordend archief werd gevormd met als aparte toegang een aparte serie losse fiches. Hoofdtoegang van het geheim- en Kabinetsarchief bleven echter tot het jaar 1958 de "ouderwetse" klappers en indexen waarin zowel verbaal als codeverwijzingen voorkomen. De criteria die men hanteerde voor een verbaal- dan wel code- berging zijn echter niet erg helder en consequent.

In 1958 wordt dan uiteindelijk het gehele geheime archief volgens het nieuwe code systeem opgeborgen, al blijven de aparte indices nog enige tijd bestaan.

d. Londens Archief 1940-1945

De minister van Koloniën Ch.J.I.M. Welter had op 13 mei 1940 uit voorzorg al enkele ambtenaren naar Londen gestuurd. Daardoor, en door de aanwezigheid van enkele KNIL-officieren, kon in Londen relatief snel een rompedepartement worden opgebouwd.

In maart 1942 werd Nederlands-Indië bezet. Bij KB van 9 mei 1942 (C39) werd het bestuur over Nederlands-Indië overgeheveld naar het departement in Londen. Op 21 mei 1942 werd dr. H.J. van Mook minister van Koloniën. Had Koningin Wilhelmina in een radiorede aangekondigd dat de staatkundige verhoudingen tussen Nederland en zijn koloniën, (vanaf nu overzeese gebiedsdelen genoemd), na de oorlog ingrijpend zouden worden gewijzigd. In het kader daarvan daarvan werden in Londen voorbereidingen getroffen voor de opbouw van het naoorlogse bestuursapparaat aldaar en werd, in September 1944, H. J. van Mook benoemd tot tijdelijk luitenant-gouverneur-generaal.

Op 1 augustus 1945 werd het departement in Londen opgeheven. Resterende taken werden afgehandeld door het Londens Bureau van het Departement van Overzeese Gebiedsdelen (LBOG), welk bureau medio 1946 werd opgeheven.

Het archief bevat dossiers over het functioneren van het departement en over een groot aantal aspecten van de oorlogvoering tegen Japan: het Besluit Rechtsverkeer in Oorlogstijd, geïnterneerden en krijgsgevangenen, voorbereidingen voor het herstel van het bestuur in Nederlands-Indië, Suriname en de Nederlandse Antillen, de aankoop van militair materiaal voor de koloniën, de instelling van een Bureau Inlichtingen voor Nederlands- Indië, van de Politieke Inlichtingen Dienst en over de werving van personeel voor het bestuur in Indië. Tenslotte is er gedeponeed archief van mr. N.S. Blom, secretaris van de Raad van Bijstand voor Nederlands-Indië

Een inventaris van het archief is te vinden onder toegangsnummer **2.10.45**

e. Departementale archieven na 1960.

Het Kabinet van de Viceminister-President voor Surinaamse en Nederlands-Antilliaanse Zaken werd in 1960 ingesteld voor het uitvoeren van een deel van de taken van het in 1959 opgeheven Ministerie voor Zaken Overzee. Het werd belast met de coördinatie van de zaken betreffende Suriname en de Nederlandse Antillen, voortvloeiend uit het in 1957 gesloten Statuut.

Tot het werkgebied behoorden onder meer: Coördinatie van de internationale aangelegenheden van politieke aard, van juridische, economische en financiële aard. Ook zaken van binnenlandse politieke aard, zoals de benoeming van Gouverneurs en hoge politieke en rechterlijke ambtenaren, migratie en militaire zaken behoorden tot haar werkzaamheden.

Het archief bevat agenda's en interne nota's van het Kabinet; begrotingsstukken; stukken m.b.t. de onafhankelijkheid; stukken over de benoeming en het functioneren van de gouverneurs; informatie over tal van ontwikkelingsprojecten (deels opgezet met behulp van Sticusa), economische aangelegenheden (delfstoffen, landbouw) en culturele zaken (waaronder toekenning van Koninklijke onderscheidingen).

Een inventaris van het archief is te vinden onder toegangsnummer 2.10.41

De zaken betreffende Nederlands-Nieuw-Guinea werden voortgezet door het Ministerie van Binnenlandse Zaken, Directoraat-Generaal Nederlands Nieuw-Guinea.

E. Hoe gaat u nu te werk?

I. Onderzoek gericht op zaken of thema's

Bij dergelijk onderzoek vormen de indices het voornaamste hulpmiddel.

- a. Eerst gaat u na of uw onderwerp wellicht in de hoofdenlijst vermeld wordt.
- b. Als het gezochte onderwerp niet in de hoofdenlijst voorkomt en als in deze lijst ook geen ander hoofd gevonden wordt dat in aanmerking zou kunnen komen moet de klapper te hulp geroepen worden. In veel gevallen is het verstandiger om direct met de klapper te beginnen.
- c. Op grond van de verwijzingen in klapper of hoofdenlijst zoekt u nu in de index de betreffende pagina op. Meestal gebeurt dit met behulp van het aangegeven paginanummer, soms staan de hoofden in de hoofdenlijst in alfabetische volgorde zonder pagina verwijzing en moeten zij in die volgorde in de index teruggezocht worden.
- d. Als u de gegevens zoekt met behulp van de hoofden kan er soms een langdurig zoek nodig zijn voordat u de betreffende inschrijving tegenkomt. De gegevens die u via de klapper verkreeg verwijzen u vaak rechtstreeks naar de pagina waarop het gezochte te vinden is.
- e. Selecteer nu de inschrijvingen die u belang inboezemen en noteer daarvan: jaar, maand, dag en volgnummer. Het kan nuttig zijn hierbij ook, desnoods verkort, de inhoudsbeschrijving te noteren. Noteer ook het jaar en het paginanummer van de index. Dit kan bij eventueel nazoekwerk veel tijd besparen.
- f. Bij een grootschalig onderzoek is het zeer gewenst al deze gegevens op kaartjes te noteren. U kunt er anders straks geen wijs meer uit worden!
- g. Vraag vervolgens de gezochte bundels aan nadat u met behulp van het toegangsnummer de betreffende inventarisnummers hebt opgezocht. Noteer ook deze gegevens op uw fiche.
- h. Houd alle gegevens bij de hand: wanneer de dozen op uw tafel staan is het prettig te weten wat u eigenlijk uit elke doos nodig had! Wanhoop niet! Het duurt meestal enige tijd voordat u hier de juiste routine te pakken hebt. Daarna gaat alles onverwacht snel (als u tenminste uw aantekeningen goed georganiseerd hebt !)

Vaak kan zulk onderzoek ook vanuit de klappers gestart worden. Want daarin komt, naast de persoonsnamen, ook een ruim aanbod aan geografische- en zaaknamen voor.

II. Onderzoek gericht op personen.

Onderzoek gericht op personen begint met het doornemen van de klapper.

- a. De namen zijn in de klapper ingeschreven in volgorde van behandeling en daardoor niet in een alfabetisch-lexicografische volgorde. Bovendien staan zij slechts gesorteerd op de eerste letter of de eerste twee letters van de naam. U zult dus voor iedere naam alle pagina's met die beginletters moeten doornemen om zeker van uw zaak te zijn. Wees bovendien attent op mogelijke varianten in de spelling van de gezochte naam en de daarbij vaak horende voorvoegsels waardoor namen soms op een andere beginletter in de klapper zijn opgenomen.
- b. Noteer de gevonden gegevens en de verwijzingen. Doe dit, in verband met eventueel later nazoeken, zo volledig mogelijk en liefst op een fiche.
- c. Zoek nu in de index de aangegeven pagina op en ga verder als in Ie.

III. Onderzoek gericht op zaak- en geografische namen, objecten, scheepsnamen etc.

- a. U gebruikt hiervoor in eerste instantie de klapper die echter niet steeds deze gegevens bevat. Zie bijlage II voor de hoofdenlijsten waarop ook de gezochte

trefwoorden kunnen voorkomen.

- b. Als gezochte gegevens in de klapper voorkomen gaat u verder met de index waarnaar verwezen wordt
- c. Als de gezochte gegevens in de hoofdenlijst voorkomen vervolgt u uw weg via de index
- d. Als u nergens in klapper of hoofdenlijst rechtstreekse verwijzingen vindt naar de index staan u twee wegen open: accepteren dat het gezochte in dat jaar niet aan de orde is geweest, of proberen via een andere invalshoek de hoofdenlijst te benaderen en hoofd voor hoofd te bekijken of het gezochte er mogelijk toch in zou kunnen voorkomen om daarna zorgvuldig alle betrokken pagina's van de index door te nemen.

IV. Onderzoek op grond van gegevens uit andere archieven

Vaak komt het voor dat er in archieven van andere departementen reeds gegevens gevonden zijn met betrekking tot het door u gezochte onderwerp. In dat geval kan het handig zijn om van de in dat archief aangetroffen brieven van het Ministerie van Koloniën de datum en het nummer van deze brief te noteren. Dan kan in het archief van het Ministerie van Koloniën gezocht worden naar de minuut van deze brief. Op deze minuut staat steeds ergens in de marge het paginanummer van de betreffende index aangegeven, zodat u langs een kleine omweg toch meteen een spoor te pakken hebt. Als geen datum en nummer bekend zijn van een door koloniën verzonden brief maar wél een datum bekend is van een brief áán dat departement kan met behulp van de agenda's opgezocht worden wanneer deze brief op het departement is aangekomen en hoe deze is afgehandeld. Daartoe bepaalt u, uitgaande van de verzenddatum, de datum waarop het stuk op het departement aangekomen kan zijn, rekening houdend met de tijd nodig om het traject van afzender naar geadresseerde af te leggen.

Deze methode is alleen aan te bevelen als het onderzoek langs de normale weg is vastgelopen.

HINTS EN TIPS

Handige hulpmiddelen

Speciale toegang op het verbaal 1815-1859

In 1859 begon de kort tevoren opgerichte Afdeling A, Juridische en Politieke Zaken Oost Indië, met het bijhouden van een eigen Index naast de Centrale Index. Dit hield verband met de specifieke taken en behoeften van die Afdeling. Deze index werd genaamd Aantekening Register (afgekort A.R.) en was voorzien van eigen klappers. Er werden alleen in bijgehouden de zaken die betrekking hadden op het takenpakket van die afdeling.

Teneinde ook over de voorafgaande periode een overzicht te krijgen van alles wat er op dit specifieke taakgebied was voorgevallen werd door die Afdeling een omvangrijke index opgesteld waarin, beginnend met 1815, alle tot dat moment (1859) behandelde zaken op politiek en juridisch gebied werden opgenomen. Deze index (op te vragen onder inventarisnummers 9199 en 9200 van toegangsnummer 2.10.02) is goed gesystematiseerd opgezet en vormt een snel hulpmiddel voor elk onderzoek dat juridische en politieke raakvlakken heeft. Hierbij mag worden opgemerkt dat het raakvlak politiek zeer ruim was en onder meer het gehele terrein van het Binnenlands Bestuur omvatte.

Register Zakelijke Aantekeningen

In dit register, dat loopt van 1813-1933, en dat zowel Oost- als West-Indië omvat, werden allerlei wetenswaardigheden en statistieken opgenomen met vermelding van de verballen waarin de gegevens te vinden zijn en met opgaven van de desbetreffende literatuur. Het is een zeer rijke en goed toegankelijke bron. Het register bevindt zich in het archief onder inventarisnummer A870-A887, toegangsnummer 2.10.36.11.

Het register is op de studiezaal op microfiche te raadplegen.

Klappers verwijzend naar artikelen verschenen in Indische Couranten en naar artikelen verschenen in Nederlandse Couranten inzake Indische onderwerpen. Zij lopen van 1843-1947.

De kranten waarnaar verwezen wordt, bevinden zich (met uitzondering van het Algemeen Handelsblad) niet in het Nationaal Archief. Ze zijn wel aanwezig in de Koninklijke Bibliotheek.

Deze klappers zijn destijds op het departement vervaardigd. Het is een zeer nuttig hulpmiddel. Men zij er wel op bedacht dat na 1900 de betrouwbaarheid en de volledigheid afneemt. Van de klapper zijn microfiches gemaakt die op de studiezaal in zelfbediening te raadplegen zijn. (Zie toegangsnummer 2.10.36.111 en 2.10.36.112).

Voor een overzicht van de vindplaatsen van de in Nederlands-Indië verschenen kranten, met uitvoerige informatie over de afzonderlijke bladen, zie: G. Termorshuizen, Journalisten en heethoofden. Een geschiedenis van de Indisch-Nederlandse dagbladpers 1744-1905 (Leiden 2001)

Persoonsgegevens

Persoonsgegevens zijn onder meer te vinden in de stamboeken burgerlijke ambtenaren en militairen; in grafinschriften (Blooy van Treslong Prins); in de regeringsalmanak voor Nederlands Indië. Voor gegevens over militairen zie: Jan H. Kompagnie (red.), Soldaten Overzee. Aanwijzingen voor het doen van onderzoek naar Onderofficieren en Minderen bij het Koninklijk Nederlandsch-Indisch Leger (KNIL) en bij het leger in West-Indië (1815-1949) (Den Haag, Nationaal Archief en Centraal Bureau voor Genealogie, 1996). Ook is een beknopter Informatieblad beschikbaar op de studiezaal van het Nationaal Archief en via internet: 'Op zoek naar militairen bij het Koninklijk Nederlandsch-Indisch Leger (KNIL) en bij het Leger in West-Indië over de periode 1815-1949'

Koloniaal Verslag

Dit verslag werd vanaf 1849 tot 1932 als bijlage gevoegd bij de Handelingen van de Tweede Kamer en verscheen van 1930 tot 1939 als aparte uitgave, Indisch Verslag genaamd, in twee delen. Zie de studie hierover in de ARA bibliotheek. F. van Baardewijk, The Colonial past (H28 D32)

Bij de ingekomen stukken van de Eerste en Tweede Kamer bevinden zich veel rapporten en verslagen over Oost- en West -Indië. Zie toegangsnummer 2.02.13 inventarisnummers 278-300 en 2.02.22 inventarisnummers 628-662.

Gedrukte bronnenuitgaven

Handboek Cultuur- en Handelondernemingen in Oost- en West-Indië

Encyclopaedie voor Nederlands-Indië en de supplementen.

Repertorium op de koloniale literatuur, of systematische inhoudsopgave van hetgeen voorkomt in mengelwerken en tijdschriften....door J.C. Hooykaas. 1877.

Burgerlijke stand.

Zie o.a. overzicht van in Indonesië nog aanwezige registers en de BS op microfilm bij het Centraal Bureau voor Genealogie.

De memories van Overgave zijn in diverse inventarissen beschreven die elkaar soms overlappen maar die in die overlap niet steeds identiek zijn.

Zie bijvoorbeeld voor een volledig overzicht van alle Memories van Overgave betrekking hebbend op Nederlands Nieuw-Guinea: Terence E. Hays, A bibliography and concordance of "Memories van Overgave" and other documents from colonial Netherlands New Guinea available on microfiche, November, 2003. (zie:

<http://www.papuaweb.org/bib/hays/mem/MEMBIB.pdf>)

Aanwijzingen ten behoeve van een correcte bronvermelding zijn op de eerste pagina's van de toegangen opgenomen.

Rapporten van Staatscommissies, onder andere aanwezig in het archief van het Kabinet der Koningin. Ook in het archief van de Eerste en Tweede Kamer bevinden zich vele rapporten, verslagen, statistieken en tabellen over Oost- en West- Indië.

Regeringsalmanak voor Nederlandsch-Indië. Deze ook in andere opzichten zeer informatieve bron bevat sedert 1910 een opgave van de verschenen zogenaamde grijze literatuur.

Voor een goed inzicht in de werking van het Overheidsapparaat in Nederlands-indië raadplege me de hiervolgende publicaties van mijn twee oud-collega's:

Dr. F. Van Anrooij, De Koloniale Staat. Gids voor het archief van het Ministerie van Koloniën over de periode 1854-1942.

In deze Gids wordt geprobeerd het Ministerieel archief toegankelijk te maken vanuit een institutionele invalshoek n.l. het Indisch koloniaal bestuurs-apparaat.

F.J.M. Otten, Gids voor de archieven van de Ministeries en de Hoge Colleges van Staat, 1813-1940. Den Haag 2004.

Deze Gids is online raadpleegbaar via:

http://resources.huygens.knaw.nl/retroboeken/archiefgids_overheid/#page=3&accessor=toc_1&source=1

Bijlage I

ORGANISATIE EN TAKEN VAN HET DEPARTEMENT VAN KOLONIËN EN OPVOLGERS.¹⁰

Geschiedenis van het Departement.

Na de opheffing van de VOC en de WIC werd het beheer over de overzeese bezittingen een zaak van de centrale overheid. Onder het koninkrijk Holland werd de 'Bestiering der Koloniën' bij uitsluiting aan de Koning opgedragen. Deze richtte daarvoor in 1806 het departement van Koophandel en Koloniën op, dat begin 1808 met dat van Marine werd verenigd tot het departement van Marine en Koloniën. Dit departement werd bij de inlijving bij Frankrijk eind 1810 opgeheven, waarbij de taken werden overgenomen door de Division des Colonies Hollandaises van het ministerie van Marine en Koloniën te Parijs.

In 1814 ging deze taak over naar het Departement voor de zaken van Koophandel en Koloniën, onder een Secretaris van Staat.¹¹

In 1815 werd diens titel veranderd in die van Directeur-Generaal.

In 1818 werd ingesteld het Ministerie van Publiek Onderwijs, Nationale Nijverheid en Koloniën¹²

Voortdurend werd het departement vervolgens met andere departementen verenigd:

1824 Nationale Nijverheid en Koloniën;

1825 Marine en Koloniën;

1829 Waterstaat, Nationale Nijverheid en Koloniën;

1832 Nationale Nijverheid en Koloniën;

1834 Nationale Nijverheid gaat naar Binnenlandse Zaken zodat vanaf dat moment Koloniën zelfstandig was tot in 1840 Marine er weer bij werd gevoegd en het Ministerie van Marine en Koloniën ontstond.¹³

Pas in 1842 is er blijvend sprake van een afzonderlijk departement van Koloniën.¹⁴

Toen in 1922 in de Grondwet het woord Koloniën werd geschrapt en vervangen door de geografische benamingen "Nederlandsch Indië", Suriname en Curaçao, zijn er ook voorstellen geweest om het woord "Koloniën" in de naam van het departement te vervangen. Daar is het vóór 1945 niet van gekomen. Pas in 1945 werd de naam gewijzigd in: Departement van Overzeesche Gebiedsdelen. Sedert 1949 werd het genoemd: Departement voor Uniezaken en Overzeesche Rijksdelen en met ingang van 1953: Overzeesche Rijksdelen. De taken betreffende de voormalige Nederlands-Indonesische Unie werden aan andere departementen overgedragen, met name aan dat van Buitenlandse Zaken.

In 1952 was reeds aan het Departement van Maatschappelijk werk overgedragen de zorg ten behoeve van de uit Indonesië naar Nederland overgekomen personen, waaronder ook de Ambonese ex KNIL-militairen. Ook de zorg voor steun behoevende, in Indonesië achtergebleven Nederlanders, werd bij dat departement

¹⁰ zie ook *Zappeij* (bibl. N.A.: 78 C 42) pag.102 e.v. en B. de Graaff: 'Kalm temidden van de woedende golven' Het Ministerie van Koloniën en zijn taakomgeving 1912-1940 Den Haag 1997; en F.J.M. Otten, *Gids voor de archieven van de ministeries en de Hoge Colleges van Staat 1813-1940*.

¹¹ *Souverein Besluit van 6 April 1814 nr. 4 en 5*

¹² *Kon. Besluit van 19 Maart 1818 nr. 79.*

¹³ *Kon. Besluit 21 Juli 1840 nr. 75-80.*

¹⁴ *Kon. Besluit 23 Oktober 1841 nr. 77.*

ondergebracht.

Naar het Departement van Binnenlandse Zaken gingen de zaken betreffende de door Nederland overgenomen verplichting tot betaling van weduwen- en wezen pensioenen aan nagelaten betrekkingen van overheidspersoneel in Indonesië.

Naar het Departement van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen gingen de zaken betreffende de culturele betrekkingen met Indonesië en het Nederlands onderwijs aldaar.

Naar het Departement van Financiën gingen de zaken betreffende de financiële betrekkingen tussen Nederland en de Republiek Indonesia.

Naar het Departement van Economische Zaken gingen de zaken betreffende de economische betrekkingen met Indonesië.

Hierdoor werd het werkgebied van het Departement van Overzeesche Rijksdelen beperkt tot de aangelegenheden met betrekking tot Suriname, de Nederlandse Antillen en Nieuw-Guinea.

Na al deze verschuivingen werd besloten om van een functionele indeling over te gaan op een regionale. In de organisatie van na 1952 is dan ook sprake van twee Directies te weten:

Directie Suriname en de Nederlandse Antillen en de Directie Nieuw-Guinea.

Om echter te voorzien in de zorg voor zaken die boven de belangen van één rijksdeel gaan of die een internationaal aspect hebben, of die waarvoor een specialistische vakkennis nodig is, werd tevens opgericht de Afdeling Algemene en Internationale Financiële en Economische Aangelegenheden en voor zaken van wetgevende en juridische aard de Afdeling Wetgeving en Juridische Zaken.(inv. 2.10.35.02)

Daarnaast werden de bestaande administratieve en hulp-afdelingen ondergebracht in één onderdeel: het Kabinet en Algemene Dienst. De Afdeling Comptabiliteit bleef uit hoofde van bestaande voorschriften als zelfstandige afdeling gehandhaafd.

De interne organisatie van het Departement sedert 1815.

Van 1815-1823 bestond het departement uit vijf commissariaten

1 Koophandel en Scheepvaart

2 Oost-Indische Zaken

3 West-Indische Zaken inclusief de Kust van Guinea

4 Militaire Zaken

5 Generale Secretarie en Comptabiliteit.

Na de reorganisatie van de departementen in 1823 bestond het departement tot 1857 uit de volgende afdelingen:

Secretarie en Comptabiliteit

Oost-Indische Zaken

West-Indische Zaken

Militaire Zaken.

Deze indeling bleef gehandhaafd tot 1857

Van 1857 tot 1912 was de organisatie van het departement als volgt ingericht:

Bureau A: Oost-Indische Zaken

Daaronder ressorteerden de volgende bureaus:

A1 Justitie Onderwijs en Eredienst

A2 Financiën en Begroting

A3 Binnenlands Bestuur, Landbouw Nijverheid en Handel

A4 Gouvernements Bedrijven en Burgerlijke Openbare Werken

Bureau B: West-Indische Zaken

Bureau C: Militaire Zaken

Bureau D: Personeel

Bureau E: Comptabiliteit en Pensioenen.

Bureau F: Aanschaffingen

Bureau G: Statistiek en Bibliotheek

Bureau H: Algemene Zaken en Geheim en Kabinet

Voorts de bureaus Algemene Secretarie en Expeditie en Agenda en Archief;

In 1878 werd hieraan toegevoegd het Technisch Bureau en in 1901 het Bureau Statistiek

Sedert 1895 heetten de Bureaus A-H Afdelingen terwijl de onderbureaus van Afdeling A zelfstandige Afdelingen werden.

Van 1913 tot 1927 bestond het departement uit de volgende onderdelen:

Afdeling Kabinet

Afdeling Algemene secretarie, Agenda en Archief

Afdeling I Rechtswezen

Afdeling II Geldzaken en belastingen

Afdeling III Begroting en Comptabiliteit

Afdeling IV Binnenlands Bestuur, Landbouw, Nijverheid, Handel, Scheepvaart en Decentralisatie

Afdeling V Onderwijs, Eredienst en Volksgezondheid

Afdeling VI Gouvernementsbedrijven en Openbare Werken

Afdeling VII Land- en Zeemacht

Afdeling VIII Militaire Personele Zaken

Afdeling IX Burgerlijke Personele Zaken

Afdeling X West-Indische Zaken

Afdeling XI Pensioenen

Afdeling XII Aanschaffingen

Afdeling XIII Oost-Indisch Verslag en Boekery, sedert 1913: Boekery, afd. opgeheven in 1933

Afdeling XIV Statistisch Bureau, taken in 1919 overgenomen door de Directie der Indische Pensioenfondsen.

Hiernaast bestonden nog wat onderafdelingen en bureaus zoals:

Weduwen en Wezenfondsen

Technisch Bureau

Koloniaal Etablissement

Bureau voor Toezicht op Studerenden.
Geneeskundige Raad
Pensioenfondsen
Belastingdienst

In 1927 vond er een reorganisatie plaats die was veroorzaakt door de in dat jaar in het leven geroepen Commissariaat voor Indische Zaken dat ging optreden als Agent voor de Indische Regering. Tot 1940 zag de organisatie van het Departement er nu als volgt uit:

Algemene Secretarie

Afdeling I Justitie

Afdeling II Financiën

Afdeling III Comptabiliteit

Afdeling IV Binnenlands Bestuur, Onderwijs en Eredienst, Landbouw

Nijverheid en Handel; Bureau Economische Zaken, sedert 1937 geheten Bureau Welvaartzaken, Bureau Bestuurs en Onderwijszaken

Afdeling V Openbare Werken en Gouvernementsbedrijven

Afdeling VI Land- en Zeemacht

Afdeling VII West-Indische Zaken

Afdeling VIII Economische Zaken

Hiernaast opereerde het hiervoor genoemde Commissariaat voor Indische Zaken dat als volgt was ingericht:

Afdeling A Algemene Zaken en Kabinet

Afdeling B Burgerlijk Personeel

Afdeling C Militair Personeel

Afdeling D Aanschaffingen, in 1934 opgeheven, taken naar Afdeling A

Afdeling E Crisiszaken, van 1935 tot 1937

Afdeling E Technisch Bureau

Afdeling F Koloniaal Etablissement

Afdeling G Oorlogsmaterieel.

Beschrijving der diverse afdelingen sedert 1857, ingedeeld naar taken:

Kabinet en Geheim.

1857-1941 Kabinet van de Minister en Bureau Geheime en Algemene Zaken.

- 1941 Groep A, tijdelijke samenvoeging van Kabinet en Eerste Afdeling Rechtswezen.
1942 Idem plus zaken betreffende de West.
1945-1953 Kabinet van de Minister.
1953 Splitsing van het Kabinet in een viertal afdelingen.
Afdeling I Kabinetszaken
Afdeling II Personele zaken en Huishoudelijke Dienst.
Afdeling III Documentatie en Bibliotheek.
Afdeling IV Algemene Secretarie en Archief.
- 1957 Splitsing van het Kabinet in een drietal afdelingen.
Afdeling I Kabinet en Huishoudelijke Dienst.
Afdeling II Documentatie.
Afdeling III Algemene Secretarie en Archief.

Algemene Secretarie.

- 1859 Bureau Agenda en Archief.
1863 Bureau Archief Index en Agenda.
1917 Algemene Secretarie.
1947 Bureau Algemene Secretarie en Archief.
1960 Kabinet van de Vice Minister-President, afd. I, bureau Interne Politieke en Algemene Zaken.
1966 Idem, Afdeling I, bureau Algemene Zaken.

Oost- en West-Indië, Financiële Zaken.

- 1859 Bureaus Oost- en West-Indische Zaken.
1861 Idem, nader verdeeld in diverse bureaus.
1874 Afdeling A2,(Tweede Bureau)
1874 Bureau E, Comptabiliteit.
1917 Tweede Afdeling, Geldwezen en Belastingen.
1917 Derde Afdeling, Begroting en Comptabiliteit.
1927 Tweede en Derde Afdeling
1941 Tweede Afdeling Geldwezen, Begrotingen en Belastingen.
1941 Derde Afdeling, Comptabiliteit.
1950 Afdelingen Financiële Zaken en Comptabiliteit.
1960 Kabinet van de Vice Minister-president

Oost-Indië, Binnenlands Bestuur en Economische Zaken.

- 1859 Bureau Oost-Indische Zaken.
1861 Bureau Algemene Zaken Oost Indië. Burgerlijk en Staatkundig bestuur met uitzondering van de Financiën.

- 1874 Afdeling A
Binnenlands Bestuur en Openbare Werken.
- 1896 Afdeling A, bureau 3.
Binnenlands Bestuur en Openbare Werken.
- 1904 Afdeling A, bureau 3.
Binnenlands Bestuur, Openbare werken en Landbouw.
- 1908 Afdeling A, bureau 4. Gouvernementsbedrijven.
- 1911 Afdeling A, bureau 3. Binnenlands Bestuur, Openbare Werken, Landbouw, Nijverheid en Handel.
- 1912 Afdeling A, bureau 3. Binnenlands Bestuur, Landbouw, Nijverheid en Handel.
- 1912 Afdeling A, bureau 4.
Gouvernementsbedrijven en Burgerlijke Openbare Werken.
- 1917 Afdeling 4. Zaken die in Nederlands-Indië behoren tot de werkkring van het departement of de departementen van Binnenlands Bestuur, Decentralisatie, Landbouw, Nijverheid, Handel en Scheepvaart.
- 1917 Afdeling 5. Zaken die in Nederlands-Indië behoren tot de werkkring van het departement of de departementen van Onderwijs Eredienst en Volksgezondheid.
- 1917 Afdeling 6. Gouvernementsbedrijven en Burgerlijke Openbare Werken.
- 1923 Afdeling 4. Zaken die in Nederlands-Indië behoren tot de werkkring van het departement van Binnenlands Bestuur, Onderwijs Eredienst, Volksgezondheid, Landbouw, Nijverheid, Handel en Scheepvaart.
- 1924 Afdeling 4 en 5.
Zaken die in Nederlands Indië behoren tot de werkkring van de departementen van Binnenlands Bestuur, Onderwijs, Eredienst, Volksgezondheid, Landbouw, Nijverheid, Handel en Scheepvaart.
- 1926 Afdeling 6. Burgerlijke Openbare Werken en Gouvernementsbedrijven.
- 1927 Afdeling 5.
Zaken die in Nederlands-Indië behoren tot de werkkring van het departement of de departementen der Burgerlijke Openbare Werken en Gouvernementsbedrijven en Verkeer en Waterstaat, Mijnbouw, alles voor zover niet vallende onder het CIZ.
- 1932 Afdeling 4, bureau Economische Zaken.
Zaken die in Nederlands-Indië behoren tot de werkkring van het departement of de departementen van Landbouw, Nijverheid en Handel, Economische Zaken en Handelsscheepvaart, voor zover niet vallend onder het CIZ.
- 1932 Afdeling 4, bureau Bestuurs en Onderwijszaken., Zaken die in Nederlands-Indië behoren tot de werkkring van het departement of de departementen van Binnenlands Bestuur en Onderwijs en Eredienst, niet vallend onder CIZ.
- 1935 Commissariaat voor Indische Zaken (CIZ), Afdeling D, Crisiszaken.
Economische samenwerking, Handelsverdragen en Economische Documentatie en Statistiek.
- 1937 Afdeling 8. Zaken die in Nederlands-Indië behoren tot de werkkri van het departement van Economische Zaken, voor zover zij betrekking hebben op buitenlandse handel, handelspolitiek, economische samenwerking, Scheepvaartzaken etc.
- 1937 Afdeling 4, Bureau Welvaartzaken. Zaken die in Nederlands-Indië behoren tot de werkkring van het departement van Economische Zaken betrekking hebbend op welvaartsbevordering, land- en tuinbouw, boswezen, veeteelt, visserij, binnenlandse handel, nijverheid, volkscredietwezen, coöperatie; 's lands landbouwbedrijven, natuurbescherming en ijkwezen.
- 1939 Afdeling 4, Bureau Welvaartzaken. Zaken die in Nederlands-

- Indië behoren tot de werkkring van de departementen van Binnenlands Bestuur, Economische Zaken en van Onderwijs en Eredienst voor zover zij betrekking hebben op interne welvaartsbevordering, agrarische zaken, volksgezondheid, natuurbescherming, boswezen 's lands landbouwbedrijven en het ijkwezen.
- 1941 Tijdelijke samenvoeging vierde afdeling welvaartszaken; vijfde afdeling verkeer en waterstaat en mijnbouw; zesde afdeling land- en zeemacht; achtste afdeling economische zaken; negende afdeling bestuurs- en onderwijszaken.
- 1945 Afdeling 4. Zaken in Nederlands Indië behorend tot de werkkring van het departement van Economische zaken, samen met de Afdeling D van het Commissariaat voor Indische Zaken.
- 1946 Afdeling 5. Zaken in Nederlands-Indië behorend tot de werkkring van de departementen van Binnenlands Bestuur, Onderwijs en Eredienst, en Verkeer en Waterstaat.
- 1947 Afdeling 4.
Zaken betreffende de economie, landbouw, visserij en scheepvaart.
- 1947 Afdeling K Zaken behorende tot de werkkring van het departement van verkeer en waterstaat en sedert 1948 ook van het departementen van Waterstaat en Wederopbouw en van Verkeer Energie en Mijnwezen.
- 1948 Afdeling 5.
Zaken betreffende Binnenlandse Zaken, Gezondheid, Opvoeding, Kunsten en Wetenschappen, Waterstaat, Wederopbouw, Verkeer, Energie en Mijnwezen.
- 1951 Afdeling Economische Zaken.
Algemene economische zaken; internationale organisatie op economisch gebied; mijnbouw; lucht en scheepvaart; PTT en andere verkeerszaken; Marshallzaken; tarieven
- 1953 Afdeling Financiële en Economische Zaken.

West-Indië, Bestuurlijke en Economische Zaken

- 1859 Bureau B, West-Indische Zaken. Zaken betreffende het Bestuur der West-Indische bezittingen en van die ter Kust van Nieuw-Guinea.
- 1872 Bureau B, West-Indische Zaken. Zaken betreffende het bestuur der West-Indische Bezittingen.
- 1896 Afdeling B, West-Indische Zaken. Zaken betreffende het Bestuur der West-Indische Bezittingen, met uitzondering van de posten rijen en de telegrafie. -
- 1917 Tiende Afdeling West-Indische Zaken. Zaken betreffende het bestuur der West-Indische Bezittingen voor zover die niet door afdelingen worden behandeld. -
- 1918 Tiende Afdeling Surinaamse en Curaçaose Zaken. Zaken betreffende het bestuur en de begroting van Suriname en Curaçao.
- 1924 Afdeling 4 en 5.
Handelsaangelegenheden betreffende Suriname en Curaçao.
- 1926 Afdeling 6. Posterijen en Telegrafie in Suriname en Curaçao.
- 1927 Afdeling 7. Zaken betreffende het bestuur en de begroting van Suriname en Curaçao, voor zover niet door andere afdelingen behandeld.
- 1927 Afdeling 5. Posterijen, Telegrafie en Telefonie in Suriname en Curaçao.
- 1928 Afdeling 5. Posterijen, Telegrafie, Telefonie en Burgerlijke Luchtvaart op Suriname en Curaçao.
- 1942 Groep A, tijdelijke samenvoeging van het Kabinet met de Eerste en de Zevende Afdeling.
- 1948 Afdeling 5. Zaken betreffende de telegrafie de telefonie en de burgerlijke luchtvaart op Suriname en Curaçao.
- 1950 Afdeling Suriname en de Nederlandse Antillen.
- 1953 Afdeling I van de Directie Suriname en de Nederlandse Antillen. Zaken van bestuurlijke en (internationaal) politieke aard.
- 1953 Afdeling II van de Directie Suriname en de Nederlandse Antillen. Personele, Culturele en Sociale aangelegenheden en Voorlichting.

- 1953 Afdeling III van de Directie Suriname en de Nederlandse Antillen. Economische en Financiële zaken.
- 1960 Kabinet van de Vice Minister-president
Afdeling I, Algemene, Internationale en Politieke Zaken.
Afdeling II, Economische en Financiële Zaken.
Afdeling III, Juridische en Wetgevende Zaken.
- 1967 Kabinet van de Viceminister-president
Afdeling Politieke en Juridische Zaken.

Oost-Indië, Justitie, Onderwijs, Eredienst en Marine

- 1859 Bureau Oost-Indische Zaken
- 1861 Bureau AZ, Oost-Indische Algemene Zaken.
- 1874 Afdeling Oost-Indische Zaken, bureau A1
- 1899 Afdeling A, bureau 1, als voren behalve Marine.
- 1911 Afdeling A bureau 1 als voren behalve Marine en Nijverheid.
- 1917 Eerste Afdeling Rechtswezen. Justitie en Volkenrechtelijke aangelegenheden en Weeskamers.
- 1917 Vijfde Afdeling Onderwijs, Eredienst en Volksgezondheid.
- 1927 Eerste Afdeling. Justitie en Volkenrechtelijke aangelegenheden voor zover niet vallend onder het Commissariaat voor Indische Zaken.
- 1927 Commissariaat voor Indische Zaken, bureau voor de weeskamerdienst.
- 1932 Afdeling 4, bureau Bestuurs- en Onderwijszaken.
Zaken die in Nederlands-Indië behoren tot de werkring van het departement of de departementen van Binnenlands Bestuur en Onderwijs en Eredienst, niet vallend onder CIZ.
- 1941 Tijdelijke samenvoeging Afdeling Kabinet en Eerste Afdeling.
- 1942 Tijdelijke samenvoeging Afdeling Kabinet, Eerste Afdeling en Zevende Afdeling.
- 1945 Eerste Afdeling A. Justitie, Staatkundige Zaken en Volkenrechtelijke Aangelegenheden.
- 1945 Eerste Afdeling B, Rechtsherstel.
- 1946 Vijfde Afdeling, zaken in Nederlands-Indië behorend tot de werkring van de departementen van Binnenlands Bestuur, Onderwijs en Eredienst, en Verkeer en Waterstaat.

West-Indië, Justitie, Onderwijs, Eredienst, en Marine

- 1941 Tijdelijke samenvoeging Afdeling Kabinet en Eerste Afdeling.
- 1942 Tijdelijke samenvoeging Afdeling Kabinet, Eerste Afdeling en Zevende Afdeling Surinaamse en Curaçaose Zaken.
- 1945 Eerste Afdeling A. Justitie, Staatkundige Zaken en Volkenrechtelijke Aangelegenheden.
- 1945 Eerste Afdeling B, Rechtsherstel.
- 1950 Afdeling Wetgeving en Juridische Zaken.
- 1960 Departement opgeheven taken overgenomen door het Kabinet van de Vice Minister-president Afdeling Juridische en Wetgevende Zaken.
- 1967 Kabinet van de Vice Minister-president, Afdeling Politieke en Juridische Zaken.

Opsplitsing van het Departement na 1960

De archieven en in sommige gevallen ook een deel van de taken van het in 1960 opgeheven Departement van Koloniën werden overgebracht naar de volgende departementen en diensten:

Kabinet en Algemene Dienst

Naam oorspronkelijke afdeling:

overgebracht naar:

Afd. I	Bureau Kabinet Bur. Antecedentenonderzoek	opgeheven Ministerie van BiZa Dir. Gen. Nederlands Nieuw -Guinea	
Afd. II	Huish. Dienst	opgeheven	
Afd. III	Documentatie	Min. van Binnenlandse Zaken FZA/Doc en Bibl. BiZa /FAZ	
Afd. IV	2 ^e Afdeling Fin. en Econ. Zaken	BiZa/Dir.Gen	NNG/FEZ
	3 ^e Afdeling Comptabiliteit	BiZa/FAZ	
	4 ^e Afdeling, Directie Suriname en de Nederl. Antillen naar:		Kabinet Vice Min. Pres.
	5 ^e Afdeling Wetgeving en Juridische Zaken	Kabinet VMP;	BiZa/DGNNG
	6 ^e Afdeling Directie Nieuw Guinea	BiZa/DGNNG	
	7 ^e Afdeling Personeelszaken Repatriëringdienst	Kab.VMP; BiZa/DGNNG; Min. van WVC, daarna naar BiZa.	BiZa/PZ

Zie voor meer gedetailleerde informatie het door de CAS samengestelde organisatie overzicht: Organisatiestructuur en taken van het Ministerie van Koloniën en opvolgers (1860-c. 1967). Winschoten, Centrale Archief Selectiedienst (1984).

Bijlage II

Overzicht van de hoofden van de index over de periode 1814-1830.

De jaartallen geven aan wanneer een hoofd voor het eerst voorkomt en wanneer voor het laatst. Wanneer een jaartal slechts eenmaal wordt genoemd betekent dit dat het slechts kort in gebruik is geweest.

Deze lijst is steekproefsgewijs opgesteld, de jaren die zijn doorgenomen zijn 1814, 1816, 1820, 1830 en 1843.

Aanbestedingen en leveringen 1816-1830

Aanbiedingen aan Z.M. en het departement 1830

Aanstellingen bij het Departement en de Raad 1814

Aanvragen en ordonnantiën 1830

Accijnzen 1830

Adel 1830

Admissie van Thee 1816.

Afgekeurde oorlogsschepen 1830

Afgestane West-Indische koloniën 1816, 1830

Afkoop van pensioen 1830

Aflossing van kapitalen 1830

Afrikaanse visserij sociëteit 1830

Agio 1830

Algiers 1814

Amerika, zie Zuid- 1830

Amortisatie Syndicaat 1830

Archieven 1830, zie ook op Charters

Arresten 1830

Aruba, zie Curaçao etc. 1830

Assignatien (Oost Indische) 1814

Assurantie wegens Zeeschade 1816

Assurantien 1830

Autorisatie tot inkopen etc. 1816

Averijen 1830

Bank, zie Nederlandse- 1830

Bankbiljetten 1830

Banken (handels-) 1830

Bannissementen, zie Vonnissen etc. 1830

Begrafenissen 1830

Begrotingen, zie Staats- en West-Indische- 1830

Behoeften voor Indiën 1814

Belastingen 1830

Benkoelen 1830
Benodigdheden 1830
Besluiten uit Oost Indië zie Handelingen etc. 1830
Besluiten van Z.M. 1820,1830
Betaalde wissels 1830
Bevestiging van Curaçao 1830
Bezuinigingen en hervormingen in Nederlands-.Indië 1830
Binnenlandse Zaken (Ministerie) 1814
Boeken en geschriften 1830
Boekhouding 1830
Bonaire, zie Curaçao etc. 1830
Borgtochten 1830
Bossen 1830
Brand 1830
Brieven (particuliere Indische) 1814
Brieven uit Oost-Indië 1830
Brieven van de Comm. Gen van Ned. Indië 1830
Brieven van Voorschrijving 1830
Brieven naar Oost-Indië 1830
Buitenlandse Zaken, Ministerie 1814
Buitenlandse Zaken 1820
Burgerrecht 1830
Canton (China) 1814
Cartellen 1830
Certificaten van Oorsprong 1820, 1830
Chartres (Archieven) 1814
China en Japan , 1820, 1830
Cholera Morbus 1830
Cochenille 1830
Coloniale Marine voor de Oost-Indien 1816
Commerciële opgave van consuls 1814
Commissaris-Generaal zie: Kommissaris- 1830
Commissarissen-Generaal 1814
Commissie belast met de West-Indische Koloniën 1814
Commissie belast met de Oost-Indische troepen 1814
Comptabiliteit van dit Departement 1816.
Consuls 1814, 1830
Convooy 1814
Convooyen en Licenten 1814
Correspondentie met de Gouvern.-Gen. van Suriname 1816
Correspondentie met het Kol. Etablissement te Rotterdam 1816.

Correspondentie met de D.G. der Ind. Bel.Conv. en Lic. 1816.
Correspondentie met den Commandeur van St. Martin 1816.
Correspondentie met W.I. ambtenaren hier te lande 1816.
Correspondentie met O.I. ambtenaren hier te lande 1816.
Correspondentie met den Gouverneur-Generaal van Curacao 1816.
Correspondentie met Rochol te Vlissingen 1816.
Correspondentie met de Gouv.-Gen. ter kust van Guinea 1816.
Correspondentie met de Gouverneur-Gen. van Eustatius 1816.
Correspondentie met het Kol. Etablissement te Amsterdam 1816.
Correspondentie met de Gouverneur-Generaal 1820
Correspondentie met Van den Bosch 1816.
Correspondentie met Comm.Gen. over Nederl. Indië, 1816.
Couriers 1814
Curacao, Bonaire en Aruba 1830
Curacao 1820
Daggelden 1814
Dagvaardingen 1830
Decimale stelsel 1830
Declaratien, zie rekeningen etc. 1830
Declaratien 1814, 1820
Delegatie Oost 1814
Delegatie West 1814
Delegaties en onderstand particulieren 1830
Demerary 1814
Departement van Koophandel en Koloniën 1814
Deserteurs 1830
Desolate boedelkamer 1814
Dienst- en doodcedelen 1830
Dieverijen 1830
Dispensatien 1830
Doodcedelen, zie Dienst- etc. 1830
Drukkerij 1830
Duiten 1814, 1830
Eed 1830
Eerbeloningen 1830
Entrepotstelsel 1830
Erediensten in de koloniën 1830
Erven te Curacao, Bonaire en Aruba 1830
Erven te St. Eustatius 1830
Erven in Oost-Indië 1830
Erven te St. Maarten en Saba 1830

Erven te Suriname 1830
Eskader 1814
Eustatius, zie St.- 1830
Expeditionaire afdeling voor Oost-Indië 1830
Factorijen der Handelmaatschappij 1830
Financiën en begroting van Ned. Indië 1830
Financiële Zaken 1814, 1820
Financiële Zaken 1820
Financiën, ministerie van 1816.
Fourage voor paarden 1830
Gebouwen 1830
Gebrekkelijke militairen, zie Ongeschikte militairen 1830
Geconsigneerde rechten 1830
Gehuurde schepen voor de Oost en de West 1816.
Gehuurde schepen 1814
Geldelijke verantwoordingen 1830
Geneeskundig bestuur 1814
Geneeskundige dienst 1830
Geprotesteerde wissels 1830
Geschenken 1830
Geschriften 1830
Glasblazerijen 1814
Goederen uit Oost-Indië 1830
Goederen uit Curacao 1830
Goederen die onbruikbaar zijn 1830
Goederen uit de Kust van Guinea 1830
Goudmijnen 1830
Gouverneur-Generaal van Ned. Ind. 1814, 1820
Gouverneurs der Provinciën 1814
Gratie 1830
Gratificatiën 1814, 1820, 1830
Gratificatiën voor Waterloo 1820
Grondeigenaren in Demerary etc., zie afgest.w.i.kol.1830 Gronden en erven in St. Eustatius etc. 1830
Gronden en erven in Oost-Indië 1830
Gronden en erven te Curacao 1830
Grondgebied 1830
Guinea, kust van- 1814
Guinea 1820
Guinea, zie Nieuw-, zie Kust van- 1830
Handel op Oost Indien 1814
Handel zie Vaart en Handel 1830

Handelingen en besluiten uit Oost-Indië 1830
Handelmaatschappij, zie Fact. van de-, schepen van de- 1830
Handelsagenten, zie Consuls 1830
Handtekeningen 1830
Havens 1814
Hervorming van Ned. Indië, zie bezuinigingen en - 1830
Herwissel 1830
Holland 1830
Hoog Militair Gerechtshof 1814
Hoop en Fortuin schip 1816.
Huwelijken 1830
Hypotheekh. te Demerary etc. zie Afgestane W.I., Kolon. 1830
Hypotheken 1830
In- en uitgaande rechten 1830
Indigo 1830
Instituut voor onderwijzing voor Dooven en Stommen 1814
Instructiën en Reglementen 1814, 1830
Instrumenten 1830
Invalidenhuis Leiden 1830
Inventaris en Staat van Goederen etc. 1814
Japan 1814, 1830
Justitie in de koloniën 1830
Justitie, Min. van
Kaarten 1830
Kaarten 1814
Kadetten 1830
Kamers van Koophandel 1814
Kaneel, Olieteiten, Kruidnagelen etc. 1816.
Katoenteelt 1830
Kerkelijke zaken 1816.
Kindergelden zie: Vrouwen- en... 1830
Klachten en Reclames 1830
Koffie 1830
Koloniaal Etablissement te Amsterdam 1820
Koloniaal etablissementen te Amsterdam en Rotterdam 1814
Koloniën, teruggave der- 1814
Koloniën 1820
Kolonisatie 1830
Kommissaris-Generaal 1830
Kommissiën 1830
Kommissorialen 1830

Konsuls zie: consuls
Konvooijen 1830
Korrespondentie van en op de Koloniën 1830
Kortingen op traktementen en Pensioenen 1830
Kostgelden 1830
Kranten 1830
Kredieten 1830
Krijgsraden 1830
Krijgsgevangenen 1814
Kust van Guinea 1830
Kustvaart 1830
Kwitantiën 1830
Landbouw en veeteelt 1830
Landverhuizers 1830
Landverhuringen 1830
Legalisatiën 1830
Leges 1830
Lening te Calcutta 1830
Leraren 1814
Levantsche Handel 1814
Leverantiën zie:aanbestedingen 1830
Leverantiën 1814
Licencies 1814
Maarten St, zie:St Eustatius etc. 1830
Maatschappij voor den Chinasche Theehandel
Magazijnen 1830
Marine 1820
Marine 1830
Materiële en geldelijke verantwoordingen 1830
Militairen zie:Ongeschikte -, verpl. van-. terugk. 1830 Militaire commissiën 1814
Militaire Oost Indische Zaken 1820, 1830
Militaire Zaken 1814
Militaire West-Indische Zaken 1830
Militaire West-Indische Zaken 1820, 1830
Militie 1830
Mineraal zie: Surinaamse -Compagnie 1830
Ministerie v. h. Publiek Onderwijs, Nat. Nijv. en Kol. 1830
Ministers bij de respectieve Hoven 1814
Molukse eilanden 1830
Montering zie Uniformen 1830
Munt 1814, 1820, 1830

Mynen, zie ook Goudmijnen 1830
Naamsveranderingen 1830
Nalatenschappen 1814, 1820, 1030
Nationale Militie 1830
Naturaliën 1830
Naturalisaties 1830
Natuurlijke Historie 1830
Nederlandse Bank 1820, 1830
Negotiaties 1830
Neutraliteit 1830
Nieuw-Guinea 1830
Nieuw-Holland 1830
Octrooien 1830
Onbruikbare Goederen 1830
Onderstand zie: delegatiën en onderstand 1830
Onderwijs 1830
Ongeschikte Militairen 1830
Onkosten voor den extra tafel op de Nassau 1816.
Onlusten ter kuste van Guinea 1830
Onlusten in Oost Indië 1830
Onlusten in Europa 1830
Ontslag uit de dienst 1830
Ontslagen ambtenaren 1816.
Oorlogsschepen 1814
Oorlogsschepen zie: afgekeurde -- 1830
Oost Indische Station zie: station -- 1830
Oost-Indische Koloniën 1816., 1830
Oost-Indische volksplantingen 1814
Oost-Indische Koloniën 1820
Opium 1830
Ordonnantiën zie: Aanvragen en -- 1830
Ordonnantiën zie: Instructies en Reglementen 1830
Overplaatsingen zie: Ruilingen en overplaatsingen 1830
Paketbooten 1814
Paketvaart 1830
Palembangse expeditie 1830
Paspooten voor de Oost en West 1816., 1830
Pensioen 1814
Pensioenen en Gratificatiën 1820, 1830
Pensioenen zie: afkoop/kortingen op -- 1830
Pensioenfonds Oost en West 1820

Pensioenfonds 1830
Personeel West-Indië 1830
Personeel ter Kuste van Guinea 1830
Personeel Oost Indië 1830
Persoonlijke verantwoordingen 1830
Posterijen 1814,1830
Pretensiën 1814, 1830
Prijsgelden zie: zeeroverij en -- 1830
Prijsverklaringen zie: Zeeroverij en -- 1830
Procuraties 1830
Quarantaine 1814, 1830
Raad van Koophandel en Koloniën 1814
Rang en anciënniteit van dienst 1830
Rantsoenen voor de West-Indische Koloniën 1816.
Rappel van soldijen 1830
Rapporten aan den Koning 1820
Rapporten aan ZM 1830
Reclames zie: klachten en -- 1830
Regering van Nederlands Indië 1830
Registratierechten zie: Zegel en -- 1830
Reglementen 1830
Rehabilitatie 1830
Reis en verblijfkosten 1830
Rekeningen en declaraties 1830
Rekenkamer (Algemene) 1814, 1820
Rekwesten 1820
Remarques van de Rekenkamer 1830
Restitutie van rechten 1830
Revisie van Vonnissen en gratieverlening 1830
Ridderorden, eerbeloningen en geschenken 1830
Rijnvaart 1820
Ruilingen en overplaatsingen 1830
Rijnvaart 1814
Saba zie: St Eustatius en -- 1830
Salpeter 1814
Schadevergoeding 1830
Scheepsbouw en zeebrieven 1830
Scheepsrechten 1830
Schepen van de NHM 1830
Schrijflonen zie: traktementen en -- 1830
Schutterijen'Slavenhandel 1830

Secretaris van Staat (Algemeene) 1814
Slaven manumissie van- 1830
Slaven, zedelijke verbetering van- 1830
Slaven, weggelopen 1830
Slavenregisters 1830
Sluikhandel zie: smokkelhandel 1830
Soldijen 1814
Sollicitanten, 1814, 1816, 1830
Sollicitatiën voor de Kust van Guinea 1816.
Specerijteelt op Benkoelen 1830
Specerijteelt 1830
Spetie voor Indiën 1814
St Maarten 1820
St Eustatius, st Maarten en Saba 1830
St Eustatius, St Maarten etc. 1820
Staatkundige betrekkingen der koloniën 1830
Staatsbegroting 1830
Staatsbesluiten 1816.
Station van Oorlogsschepen in de Koloniën 1830
Statistiek 1830
Steenkolen 1830
Sterkte van het Depot, zie: werving en -- 1830
Stoompakket voor Oost-Indië 1830
Stoomvaartuigen voor de koloniën 1830
Stoomwerktuigen 1830
Strandvonderijen 1814
Stortingen 1830
Successierechten 1830
Suikerteelt 1830
Sultans 1830
Sumatra 1830
Suppletietroepen 1830
Surinaamsche Mineraal Compagnie 1814, 1830
Surinaamse schuld 1830
Suriname, 1814, 1820, 1830
Suriname 1830
Tabak 1830
Tafelgelden 1830
Tentoonstellingen 1830
Terugkerende militairen 1830
Thee 1814, 1830

Titels van Adeldom zie: adel 1830
Tractaat 1814
Tractaten 1830
Traktementen zie: kortingen op-- 1830
Tractementen 1814
Tractementen en schrijflonen 1830
Transport en kostgelden 1830
Transporten zie Vrije -- 1830
Turksche passen 1814
Uitgaande rechten zie: In- en -- 1830
Uitvindingen en octrooijen 1830
Uniformen 1830
Vaandels 1830
Vaart op West-Indiën 1814
Vaart en handel 1830
Vaart op Oost-Indien 1814
Veeteelt zie: landbouw en -- 1830
Veilingen van gouvernementsproducten 1830
Verantwoordingen zie: materiële en geldelijke -- 1830
Verkopingen 1814
Verongelukte schepen 1830
Verpachtingen 1830
Verpleging van Militairen 1830
Verplichte leveranties 1830
Visserij zie Walvis -- 1830
Vonnissen en bannissementen 1830
Vonnissen en gratieverlening zie: Revisie van -- 1830
Voogdijen 1830
Voorschotten 1830
Vrije transporten 1830
Vrijhavens 1830
Vrouwen en Kindergelden 1830
Wachtgelden 1830
Walvis visserij 1830
Wanbetaling 1830
Waterloo, gratificatie van, 1820, 1830
Watersnood 1830
Waterstaat 1816.
Weduwen en Wezen 1830
Weduwen en pensioenfondsen 1820
Werving 1814, 1830

West Indisch Station zie Station van Oorlogsschepen 1830
West-Indisch pensioenfonds 1830
West-Indische Bank 1830
West-Indische Begroting 1830
West-Indische Koloniën 1814, 1820, 1830
Wetten 1830
Wisselbrieven 1814
Wisselkoers 1830
Wissels 1830
Wissels diverse 1830
Wissels Curacao 1830
Zakelijke verbetering van slaven zie; Slaven 1830
Zaken tot geen bepaald hoofd behorend 1820, 1830
Zeebrieven 1830
Zeeroverij en Prijsverklaring 1830
Zegel en Registratierechten 1830
Zeldzaamheden 1830
Zout 1830
Zuid Amerika 1830
Zuidzee visserij 1830
Zyde teelt 1830

Ten vervolge,

Bijlage III

Om enig inzicht te geven van de omvang en de diversiteit van de archieven van het Ministerie volgt hier een opsomming op volgorde van het toegangsnummer: Allereerst de archieven onder toegangscode 2.10. het Ministerie van Koloniën:

Naam archief	Jaren	Toegangsnummer:	
Ministerie van Koloniën	1814-1849	2.10.01	
Klapper op de stamboeken Oost-Indische ambtenaren	1814-1836	2.10.01 Inv nr 3097	
Register van overleden Landsdienaren	1802-1818	2.10.01 Inv nr 3152	
Register acten van Procuratie van Ambtenaren Oost-Indië voor gemachtigden in Nederland	1815-1829	2.10.01 Inv nr 3159-60	
Klapper overledenen in Hospitalen in Oost-Indië	1816-1829	2.10.01 Inv nr 3163-66	
Klapper overledenen in Oost-Indië	1817-1829	2.10.01 Invnr 3153-54	
Staten van Napatenschappen Mil.	1818-1829	2.10.01 Inv nr 4147	
Ministerie van Koloniën	1850-1900	2.10.02	
Aantekening Registers Afd I en Afdeling A	1815-1900	2.10.02 Inv nr 9199-	9243
Min. van Kol. Supplement West-Indië	1664-1952	2.10.03 Verzamelklapper overledenen in Oost- en West-Indië	
Index op de mailrapporten	1658-1900	2.10.04	
Verzamelklapper staten ambtenaren en officieren	1869-1900	Microfiche Kast	13/lade 9
Index op de Mailrapporten niet geheim		2.10.05	
Commissie opname suikerfabrieken, Cie Umbgrove	1870-1928	2.10.10	
Comm. Prot. Kerken Oost en West-Indië	1853-1858	2.10.11	
Directie der Cultures. Microfilms	1815-1958	2.10.12	
Algemene Secretarie Batavia en daarbij gedeponeerde archieven.	1816-1900	2.10.13	
Paspoortadministratie en Nationaliteitsonderzoek Nieuw Guinea.	1945-1950	2.10.14.1-4	
Ronde Tafel Conferentie Ned.-Sur -Ned. Antillen	1950-1962	2.10.15	
Procureur-Generaal Batavia.			
Gouverneur van Suriname geheim	1951-1956	2.10.16	
Eerste Algemene Volkstelling Suriname), 1838)	1936-1949	2.10.17	
		2.10.18	
	1921 (1924)	2.10.19.01	

Tweede Algemene Volkstelling Suriname	1950	2.10.19.02
Tienjarenplan Suriname, Voorzitter Ned. Ontwikkelingshulp Suriname (VNOS) Eerste zending	1956-1975	2.10.20
Commissie De Vriese, onderzoek cultures in Nederlands-Indië.	1857-1862	2.10.21
VNOS tweede zending		2.10.22
Klapper op de stamboeken West- Indische Ambtenaren	1850-1918	2.10.23
Ronde Tafel Conferenties Nederland-Suriname-Curacao	1941-1952	2.10.24
Kantoor Bevolkingszaken Nieuw-Guinea		
Rapportenarchief Nieuw-Guinea (1912)	1950-1962	2.10.25
Beheer Surinaams Welvaartsfonds		2.10.27.01
Stichting Administratie Indische pensioenen in Suriname	1952-1975	2.10.27.02
Voorzitter adviescommissie Technische Bijstand Suriname	1952-1959 (1964)	2.10.27.03
Rijksvoorlichtingsambtenaar Suriname	1954-1975	2.10.27.04
Prins Bernhard fonds Suriname	1955-1970	2.10.27.05
RTC West/Van Schaik.	1947-1949	2.10.28
Rapportage Indonesië	1945-1950	2.10.29
Klapper op de indexrubriekenarchief		
Ministerie van Koloniën	1901-1950	2.10.30
Betaalstaten Indische Pensioenen	1868-1925	2.10.31
Staatscommissie voor Slavenemancipatie	1853-1856	2.10.32
Overzicht van de toegangen tot het archief van het Ministerie van Koloniën	1900-1950	2.10.33
Indexkaarten van de Vierde Afdeling van het Ministerie van Koloniën	1921-1950	2.10.34
Inhoudsopgave van de indexkaarten van de Vierde Afdeling van het Ministerie van Koloniën	1921-1950	2.10.34A
Directie Suriname en de Ned. Antillen van het Ministerie	1946-1959	2.10.35.01
Afdeling Wetgeving en Juridische Zaken van het Ministerie	1949-1959	2.10.35.02
Commissie grensafbakening Suriname, commissie Kayser	1908-1939	2.10.35.03

Interdepartementale Werkcommissie Verkeer		
met de overzeese gebiedsdelen	1947-1953	2.10.35.04
Afdeling Culturele Zaken		
van het Ministerie	1950-1953	2.10.35.
Indices Kabinet Ministerie,	1901-1958	2.10.36.01
Indices Openbaar verbaal ministerie	1900-1921	2.10.36.01
Mailrapporten niet geheim	1901-1945	2.10.36.02
Mailrapportenlijsten niet geheim	1901-1952	2.10.36.03
Openbaar verbaal	1901-1952	2.10.36.04
Geheim Verbaal Koloniën	1901-1940	2.10.36.05
Geheim Verbaal na	1940	2.10.36.05
Geheime Mailrapporten	1913-1945	2.10.36.06
Mailrapportenlijsten geheim	1914-1952	2.10.36.07
Personeelsdossiers Departement	1926-1952	2.10.36.10
Toegangen tot het openbaar verbaal	1921-1950	2.10.36.11
Register Ned. Cour. Ind. onderwerpen	1843-1947	2.10.36.112
Register Ind. Couranten Ind onderw.	1810-1923	2.10.36.111
Commissie Roels Staatsleningen	1900-1956	2.10.36.12
Kabinet van de Gouverneur van		
Ned. Nieuw-Guinea	1959-1962	2.10.36.13
Archief Bannier	1945-1950	2.10.36.14
Indisch Archief	1945-1950	2.10.36.15
Telegramregisters	1936-1962	2.10.36.16
Codetelegrammen	1936-1962	2.10.36.17
Commissie uitbarsting Keloet.	1919	2.10.36.19
Stamboekkaarten Oost-Indische		
ambtenaren	1917-1952	2.10.36.21
Stamboeken Burgerlijke ambtenaren	1836-1927	2.10.36.22
	Inv. Nrs. 888-889	
Klapper stamb. Oost.Ind ambtenaren	1836-1927	2.20.36.22
Registers Zakelijke Aantekeningen		
Ministerie.	1815-1933	2.10.36.23
Gouvernementsjournalen Suriname		
en Curacao	1901-1952	2.10.36.24
Kopiatelegrammen Nieuw-Guinea	1949-1961	2.10.36.25
Indices Kabinet ministerie	1900-1962	2.10.36.50
Geheimarchief ministerie	1901-1940	2.10.36.51
Geheimarchief Ministerie	1941-1957	3.10.36.52
Centrale Veiligheids Dienst te		
Hollandia	1945-1962	2.10.37.01
Netherlands Forces Intelligence		

Service (NEFIS)	1945-1950	2.10.37.02
Bureau Antecedenten onderzoek		
Ministerie (BURAM)	1945-1962	2.10.37.03
Ronde Tafel conferentie Indonesië	1949	2.10.38
Memories van Overgave	1852-1962	2.10.39
Nederlandse Delegatie bij de		
RTC Indonesië		2.10.40
Kabinet voor Surinaamse en Antilliaanse Zaken		
(1937) 1959-1975		2.10.41
Van der Waerde, Commissie		
fabrieksnijverheid in Indonesië	1904-1926	2.10.42
Staatscommissie Landverhuizing		
en Kolonisatie	1857	2.10.43
Handelingen van de Staten van Suriname	1866-1968	2.10.44
Min. van Kol. Londen	1940-1945	2.10.45
Regeringscommissarissen Duits-Nederlandse Telegrafische		
Gemeenschap; KNILM en KPN.	1904-1952	2.10.46.01
Commissies Indisch Straf- en		
Privaatrecht,	1839-1923	2.10.47
Registers Burgerlijke Stand		
Nieuw Guinea	1941-1962	2.10.48
Commissariaat voor Indische Zaken	1880-1950	2.10.49
Stamboeken militairen Oost- en West-Indië.	1815-1954	2.10.50*
Algemeen stamboek KNIL.	1832-1949	2.10.50.01
Register Pensioenen KNIL.	1852-1951	2.10.50.02
Stichting Administratie Indische		
Pensioenen KNIL.	1942-1996	2.10.50.03
Politieke verslagen buitengewesten	1898-1940	2.10.52.01
Dienst Legercontacten Ned. Indië	1946-1950	2.10.53.02
Min. van Kol. dossiers	(1859)1945-1963(1979)	2.10.54
Jaarboek Mijnwezen Oost-Indië.	1875-1938	2.10.55
Personeelsdossiers Departement	1952-1963	2.10.57
Commissie Gedragingen en		
Onderscheidingen KNIL.	1943-1952	2.10.58
Archiefbescheiden Nieuw Guinea.	1943-1973	2.10.60
Burgerlijke stand Suriname.	1828-1974	2.10.61
Marine en Leger inlichtingendiensten,		
Nefis en CMI	1942-1950	2.10.62

Naast de inventarissen van archieven direct afkomstig van het departement van Koloniën, berusten op het Nationaal Archief zeer veel archieven van instellingen, bedrijven en personen waarvan de activiteiten zich deels of geheel in de koloniën afspeelden.

Hieronder een, niet uitputtende, opgave van dergelijke archieven en verzamelingen:

Instellingen, commissies, stichtingen en bedrijven:

Consulaat Mekka	1937-1950	2.05.106
Hoge Commissariaat voor Indonesië	1949-1961	2.05.189
Raad, later Commissie, voor aangelegenheden van Indonesië (RAVI en CAVI)	1950-1953	2.05.225
Commissie Verzetsster Oost-Azië.	1946-1957	2.05.231
Consulaat Djedda	1950-1974	2.05.244
Commissariaat Bandjarmassing	1951-1957	2.05.61.02
Commisariaat Bandung	1951-1957	2.05.61.03
Commisariaat Makassar	1947-1957	2.05.61.04
Commisariaat Medan	1945-1957	2.05.61.05
Commisariaat Palembang	1950-1957	2.05.61.06
Commisariaat Semarang	1950-1957	2.05.61.07
Commisariaat Soerabaija	1950-1957	2.05.61.08
Nederlands-Indonesische Unie te den Haag	1950-1954	2.05.62
Nederlandse delegatie bij de Commissie voor Goede Diensten van de Veiligheidsraad.	1946-1949	2.05.63
Directeur Indische Zaken van het dept van economische zaken, C. TH de Booi	1946-1950	2.06.052
Krijgsraden (te Velde) in Nederland en Nederl. Indië	1923-1962	2.09.19
Comité Geschiedkundig Eerherstel Ned.-Ind.	1985-1992	2.19.042.78
Ondernemersraad voor Indonesië te den Haag	1920-1968	2.20.02.01
Michiels-Arnold Cultuur- en Handelmij.	1887-1957	2.20.02.02
Cultuurmaatschappij Wonolongan	1871-1973	2.20.02.03
Klattensche Cultuurmaatschappij te Den Haag	1889-1973	2.20.02.04
Archieven Firma Waller en Plate	1890-1977	2.20.02.05
NV Dusseldorp en Co te Amsterdam	1884-1966	2.20.02.07
Borneo Tabakmaatschappij te Amsterdam	1900-1904	2.20.02.08
Langkat Tabakmaatschappij te Amsterdam	1898-1904	2.20.02.09
Tabakmaatschappij Sumatra te Rotterdam	1888-1894	2.20.02.10
Nederlandsche Rubbermaatschappij te		

Amsterdam	1909-1924	2.20.02.11
Oost-Java Rubbermaatschappij	1898-1969	2.20.02.12
Exploitatiemaatschappij Widowaren te Den Haag	1885-1914	2.20.02.13
Archieven Cultuur- Handel en Industrie banken	1881-1969	2.20.04
Archieven Cultuur- Handel en Industrie banken supplement	1881-1973	2.20.05
Handelsvennootschap Maintz en Co. te Amsterdam	1874-1970	2.20.06.01
Nederlandsch Indische Electriciteitsmaatschappij (ANIEM) te Amsterdam	1920-1958	2.20.06.02
Vereenigde Majanglanden	1885-1971	2.20.07
Cultuurmaatschappij Kadhipaten	1858-1957	2.20.08
Java Suiker vereniging JSV	1917	2.20.09.01
Vereniging Java Suiker Producenten VJSP	1918-1939	2.20.09.02
Nederlandsch Indische Vereeniging voor de Afzet van Suiker NIVAS	1932-1958	2.20.09.03
Nederlandsch Indisch Spoorwegmaatschappij NISM	1842-1973	2.20.10
Deli Spoorwegmaatschappij	1842-1893	2.20.11
Kediri Stoomtrammaatschappij	1895-1970	2.20.12
Java Spoorwegmaatschappij	1884-1893	2.20.13.01
Probolingo Stoomtrammaatschappij	1885-1972	2.20.13.02
Passoeroean Stoomtrammaatschappij	1891-1969	2.20.13.03
Passoeroean-Probolingo Stoom-Trammaatschappij	1931-1956	2.20.13.04
Modjokerto Stoomtrammaatschappij	1895-1970	2.20.13.05
Nederlandsch-Indische Spoorweg- en Tramwegmaatschappij	1881-1975	2.20.14.01
Stichting Pensioenfonds Zustermaatschappijen	1928-1975	2.20.14.02
Index op de personeelsdossiers Zustermaatschappijen	1880-1972	2.20.15
Oost-Java Stoomtrammij.	1884-1947	2.20.16
Semarang-Cheribon Stoomtrammaatschappij	1890-1946	2.20.17
Semarang Joana Stoomtrammij.	1881-1947	2.20.18
Serajoedal Stoomtrammij.	1894-1940	2.20.19
Vereniging Nederlandse spoor- en tramwegmaatschappijen NISM	1917-1970	2.20.20
Stoomvaart Mij Nederland SMN	1853-1973	2.20.23
Koloniale School voor meisjes en vrouwen	1920-1953	2.20.24

Oost- en West-Indische Opvoedingsmaatschappij	1842-1886	2.20.25		
Nationaal Nieuw-Guinea Comité	1928-1963	2.20.26		
Stichting Spijtoptanten Indonesië	1949-1969	2.20.27		
Plantage Spieringshoek	1819-na 1955	2.20.28		
Nederlandse Maatschappij voor Nieuw-Guinea	1920-1964	2.20.29		
Stichting Nederlands Onderwijs in Indonesië	1950-1961	2.20.30		
Stichting Administratie Indische Pensioenfondsen	1852-1964	2.20.31		
Handelsvereniging Amsterdam	1870-1959	2.20.32		
Bond van eigenaren van Nederlandsch-Indische Suikerondernemingen (BENISO) en de Bond van in Indonesië gelegen Suikerondernemingen (BEVISO)	1917-1981	2.20.33.01		
Algemeen Syndicaat van Suikerfabrikanten in Nederlands-Indië (ASSI)	1917-1961	2.20.33.02		
Vereniging Proefstation Java-Suikerindustrie	1930-1974	2.20.33.03		
Pensioenfondsen Geëmployeerden bij suikerondernemingen in Nederlands-Indië en Indonesië (SPF)			1920-1975	2.20.33.04
Pensioenfonds Centrale Organisaties Suikerindustrie, (PPCO) en van de Stichting ter afwikkeling van de zaken van dit Fonds	1925-1975	2.20.33.05		
Indisch Comité Wetenschappelijke Onderzoekingen	1888-1948	2.20.34		
Koninklijke Pakketvaart Maatschappij (KPN) en Koninklijke Java-China Pakketvaartlijnen (KJCPL)	1892-1973	2.20.35		
Koninklijk Instituut voor Technisch Onderwijs in Nederlands-Indië en Stichting Bandoengse Technische Hogeschoolfonds	1917-1981	2.20.37.01		
Nederlands-Indische Portlandcement Maatschappij	1910-1961	2.20.37.02		
Exploitatiemaatschappij Baud-landen	1933-1944	2.20.37.03		
Nedescobank	1859-1975	2.20.37.04		
Plantage La Prosperité Suriname	1823-1899	2.20.37.05		
Syndicaat Brandstofveredeling Brickcarbo	1933-1967	2.20.37.06		
Preanger Rubbermaatschappij	1909-1968	2.20.37.07		
Cultuurmaatschappij Sitjardja	1877-1909	2.20.37.08		
Bataviasche Electriche Trammaatschappij	1896-1953	2.20.37.09		
Landbouwmaatschappij Geboegan	1904-1942	2.20.37.10		
Fonds Belindo, theecultuurmaatschappij Pangheotan en andere cultuurmaatschappijen	1894-1975	2.20.37.11		
Cultuurmaatschappij Djolotigo	1893-1959	2.20.37.12		
Droogdokmaatschappij Tandjong Priok	1890-1978	2.20.37.13		

Max Havelaarfonds	1911-1936	2.20.38.01
Tjandistichting	1913-1979	2.20.38.02
Kartinifonds	1911-1958	2.20.38.03
Van Deventer Maasstichting	1930-1979	2.20.38.04
Van Deventer Maas e n E.M.L. Maas	1900-1942	2.20.38.05
Cultuurmaatschappij Kedongdong-Way Lima	1879-1909	2.20.41
Nederlands-Indische Officiersvereniging	1916-1958	2.20.42
Ingenieursmaatschappij Eigen Beheer	1916-1938	2.20.43
Nederlandse Rubber Unie	1924-1934	2.20.44
Delimaatschappij	1700-1967	2.20.46
Madoera Stoomtrammaatschappij	1896-1973	2.20.48
Federatie van verenigingen van Bergcultuurondernemingen (FEDERABO)	1913-1980	2.20.50
Billitonmaatschappij en dochtermijen	1849-1985	2.20.51
Nederlands-Indische Spoorwegmaatschappij (NISM)	1863-1966	2.20.52
Scheepsjournalen SMN, KPN en KJCPL	1872-1972	2.20.54
Mijnbouwmaatschappij Salida	1880-1933	2.20.55
Handelsmaatschappij Hoppenstedt	1614-1976	2.20.56
KPM	1892-1970	2.20.58.01
KJCPL	1898-1974	2.20.58.02
Hollandse Stoomboot Mij	1920-1971	2.20.58.03
Soerabaja Droogdok Mij	1910-1970	2.20.58.05
KPM en KJCPL, balansen en verslagen	1891-1972	2.20.59
Stichting Agrarische Bedrijven Nieuw-Guinea	1953-1963	2.20.60.01
Stichting Agrarisch Onderzoek Nieuw-Guinea	1944-1964	2.20.60.02
Stichting Geologisch Onderzoek Nieuw-Guinea	1958-1966	2.20.60.03
Stichting Exportbevorderingsfonds Nieuw-Guinea	1957-1962	2.20.60.04
Demografisch Onderzoek Nieuw-Guinea	1953-1963	2.20.60.05
Agrarisch Proefstation Hollandia	1949-1962	2.20.60.06
Documentatiebureau Overzees Recht	1894-1963	2.20.61
Nederlands Indische Metaalwaren en Emballagefabrieken (NIMEF) te Malang	1947-1949	2.20.62
Steenkolenmaatschappij Parapattan	1922-1955	2.20.63
Forum Nederland Indonesia	1990-2005	2.20.65
Nederlands-Indische Handelsbank	1857-1942	2.20.68

Archieven van personen:

Aerssen, fam. Van	1418-1910	1.10.01
-------------------	-----------	---------

Couperus	1443-1947	1.10.23
Fagel, fam.	1513-1927	1.10.29
Nederburgh	1458-1965	1.10.59
Polanen, R.G. van	1780-1831	1.10.05.04
Heeres, J.E.	1525-1896	1.13.04
Kock, AHW de	1838-1849	2.21.004.13
Van Alphen-Engelhard	1584-1893	2.21.004.19
Engelhard , supplement 1	1620-1831	2.21.004.21
Kock, HM de	1780-1836	2.21.005.33
Cock Bomhoff, J.	1817-1829	2.21.005.37
Vermeulen Krieger	1817-1834	2.21.006.45
Falck, A.R.	1777-1843	2.21.006.48
Hogendorp fa. Van	1766-1863`	2.21.006.49
Fabius, J.	1781-1851	2.21.006.50
Goldberg, J	1763-1828	2.21.006.51
Quarles van Ufford, J.J.	1808-1852	2.21.005.55
Schneither, G.J.C.	1788-1835	2.21.007.57
Baud, JC	1596-1859	2.21.007.58
Weitzel, AWP	1831-1888	2.21.007.60
Heim, P. van der	1724-1817	2.21.008.71
Engelhard supplement 2	1790-1830	2.21.010
Asselbergs, C.J.	1890-1908	2.21.013
Beel, LJM	1900-1997	2.21.017
Beresteyn, van	1376-1088	2.21.018
Bik, fam.	1789-1946	2.21.024
Bosch, J van den	1788-1888	2.21.028
Bossche, J.F.R.S. van den	1816-1888	2,21,030
Hora Siccama, fam.	1785-1880	2.21.037.05
Bus de Gisignies, L.P.J. du	1602-1901	2.21.035
Spoor, S.H.	1942-1949	2.21.036.01
Buurman van Vreeden, DC	1939-1954	2.21.036.02
Daendels, H.W,	1754-1862	2.21.046
Dassevael, S.	1736-1838	2.21.048
Deventer, M.L. van	1832-1892	2.21.051
Duymaer van Twist, A.J.	1841-1880	2.21.058
Elout, C.T.	1795-1946	2.21.059
Franssen van de Putte, ID	1838-1900	2.21.066
Gevers, fam.	1540-1987	2.21.070
Gey van Pittius, fam.	1778-1937	2.21.071
Grol, G.J. van	1894-1946	2.21.075
Jonge, B.C. de	1883-1958	2.21.095

Roux, CCFM le	1773-1943	2.21.097.02
Kempen, CJ van	1917-1955	2.21.097.03
Koets, P.J.	1920-1982	2.21.100
Logemann, JHA	1854-1969	2.21.111
Mackaay ban Ophemert,fam.	1370-1968	2.21.115
Meijer Ranneft, J.W.	1889-1967	2.21.121
Mook, H. J. van	1917-1964	2.21.123
Poll, MJM van	1929-1948	2.21.133
Reynst, JC	1702-1945	2.21.138
Rochussen,J.J.	1797-1871	2.21.141
Romme, CPM	1928-1977	2.21.144
Stikker, DU	1938-1979	2.21.156
Uhlenbeck, fam.	1744-1962	2.21.165
Waal. E. De	183601905	12.21.173
Welter, Ch JIM	1900-1973	2.21.175
Zuijlen van Nijeveld, fam.	1655-1940	2.21.180
Loudon, J.	1841-1888	2.21.183.50
Raffles, Minto collectie	1810-1814	2.21.183.64
Eerens, D.J. de	1636-1941	2.21.186
Helsdingen, WH van	1923-1978	2.21.183.30
Hooff, HWS sr van	1903-1948	2.21.183.31
Idenburg, PJA	1932-1974	2.21.183.36
Kerstens, P.A.	1915-1956	2.21.183.43
Loudon, J.	1841-1888	2.21.183.50
Lorentz, H.A en T.A.N.	1848-1915	2.21.183.51
Raffles, Minto coll.	1810-1014	2.21.183.64
Schermerhorn, W.	1918-1976	2.21.183.74
Tjarda van Starckenborgh Stachouwer, A.W.L.	1936-1978	2.21.183.83
Reinwardt, C.G.C.	18-8-1828	2.21.204
Jagt, M. B. van der	1897-1957	2.21.205.26
Lion Cachet, C.	1905-1975	2.21.205.36
Lucas, J.C.	1892-1950	2.21.205.38
Meyer Ranneft, J.R. supplement	1934-1957	2.21.205.42
Nieuwenhuijzen, F.N.	1819-1876	2.21.205.44
Osten, J.B.	1810-1835	2.21.205.45
Blumberger, J. Th. Petrus	1891-1953	2.21.205.46
Sprangers, P.Ch. E.	1942-1950	2.21.205.60
Gobée, E. microfilms	1837-1945	2.21.206
Platteel, P.J.	1517-1977	2.21.215
Vleer, A.J.	1932-1955	2.21.216

Struycken, A.A.M.	1936-1977	2.21.217
Lance, J.H. Slavetrade commissioner	1822-1835	2.21.240
Plas, Ch. O. van der	1941-1973	2.21.266
Eechoud, J.P.K.	1929-1958	2.21.277
Jaquet, L.G.M.	1936-1990	2.21.278
Lovink, A.H.J.	1952-1987	2.21.281.02
Verhoeven, F.J.R.	1921-1987	2.21.281.04
Graaff, J. de	1935-1950	2.21.281.15
Hucht, thee- en familiearchief, van der	1863-1992	2.21.281.22
Fasseur, C.	1945-1969	2.21.281.32
Drees, W.	1853-2002	2.21.286
Rees, familie	1837-1950	2.21.301
Patijn, C.L.	1940-1999	2.21.302
Roëll, fam.	1658-1974	2.21.315
Delden, A.J.W. van	1839-1887	2.21.350
Blom, N.S.	1942-1967	2.21.352
Wal, S.L. van der	1905-1978	2.21.359
s'Jacob, H.L.	1947-1950	2.21.361
Spies, P.	1946-1962	2.21.402

Bijlage IV

Publicatiebladen Oost- en West Indië.

N.B. Overgenomen uit deel 6 van de Gidsen van de Tweede Afdeling van het Nationaal Archief, geschreven door Niek de Goeje.

Publicatiebladen Oost- en West-Indië.

A. Publicatiebladen met betrekking tot Oost-Indië 1816-1962

Staatsblad van Nederlands-Indië 1816-1948

Staatsblad van Indonesië 1948-1949

Bijblad op het Staatsblad van Nederlands-Indië 1857-1949

Gouvernementsblad van Nederlands Nieuw-Guinea 1950-1962

Javasche Courant

Regeringsalmanak voor Nederlands-Indië

Koloniale Verslagen. Tot 1933 te vinden in de Bijlagen (als Bijlage C) tot de Handelingen van de Tweede Kamer, daarna niet meer bijgevoegd maar ter inzage gelegd als Gedrukte Stukken ter Griffie.

Inleiding

De Staatsbladen van Nederlandsch-Indië waren de officiële publicaties van het bevoegd gezag in Nederlands-Indië waarmee zij haar wetten, besluiten en andere officiële regelingen bekend maakte. In eerste instantie waren ze bedoeld ter informering van het bestuursapparaat. Met ingang van het nieuwe regeringsreglement voor Nederlandsch-Indië van 1854 was publicatie in het Staatsblad noodzakelijk om een regeling of besluit rechtsgeldig te maken.

In het Staatsblad staan algemeen bindende wetten, Koninklijke Besluiten, verordeningen, besluiten van de commissarissen-generaal en de gouverneur-generaal, instructies en reglementen. Het Staatsblad van Nederlandsch-Indië werd vanaf 1948 Staatsblad voor Indonesië genoemd. Na de onafhankelijkheid van Indonesië werd het Staatsblad met betrekking tot Nieuw-Guinea onder de naam Gouvernementsblad van Nederlandsch Nieuw-Guinea voortgezet tot het moment waarop Nederland ook dit gebied als kolonie verloor.

Tijdens de oorlog hebben de Japanners tussen 1942 en 1945 voor Nederlands-Indië ook een Staatsblad uitgegeven. Dit blad heette Kan-Poo.¹⁵

De Bijbladen op de Staatsbladen van Nederlandsch-Indië zijn van oorsprong een particuliere uitgave onder redactie van ambtenaren van de Algemene Secretarie in Nederlands-Indië. Na 1904 werd het een officiële uitgave waarin andere bepalingen van het gouvernement, zoals ambtelijke voorschriften, aanschrijvingen, circulaires, instructies en beslissingen zijn opgenomen. Ook al werden ze niet afgekondigd in het Staatsblad, toch achtte men het nuttig dat deze publicaties algemene bekendheid kregen, vooral onder de ambtenaren.

¹⁵ *Het Japanse Staatsblad voor Nederlands-Indië, Kan-Poo, is in origineel aanwezig op het Rijksinstituut voor Oorlogsdocumentatie te Amsterdam. Een kopie van dit blad is te vinden in de nrs 183-185 van de filmcollectie van het Nationaal Archief.*

Geschiedenis van Staatsblad en Bijblad

Op 7 december 1816 werd met besluit nummer 24 door de secretaris van staat aan de gouverneur van Nederlands-Indië opdracht gegeven tot het drukken van gouvernementsstukken.¹⁶ De directeur van de landsdrukkerij in Batavia moest deze stukken per jaar doorlopend nummeren. Dit was het begin van de uitgave van het Staatsblad van Nederlandsch-Indië. Deze Staatsbladen moesten gezonden worden naar alle colleges en chefs van de departementen.

In 1828 werd de verplichting tot het drukken van de Staatsbladen ook vastgelegd in het reglement voor de directeur van de Landsdrukkerij te Batavia. Hierin werd in artikel 20 bepaald dat de directeur van de Landsdrukkerij "verzamelt alle belangrijke resolutiën en besluiten van het Gouvernement mitsgaders alle wetten en reglementen in een recueil onder de benaming van Staatsblad van Nederlandsch-Indië, daarin volgende de aanwijzingen en bevelen van den Algemeenen Secretaris".¹⁷

Al snel bleek dat er een tekort aan Staatsbladen was en al in 1824 werd besloten tot herdruk van enige jaargangen.¹⁸ Ook in 1828, 1831 en 1835 werden pogingen in het werk gesteld om delen van het Staatsblad te herdrukken. Uiteindelijk zond de gouverneur-generaal alle tot dan toe in Batavia gedrukte delen uit de periode 1816-1837 naar Nederland met het verzoek ze daar te laten herdrukken. De Minister van Koloniën honoreerde dit verzoek en gunde de herdruk van duizend exemplaren per jaargang aan drukkerij A.D. Schinkel in Den Haag.¹⁹ Van deze herdruk staat nu een serie in de bibliotheek van het Nationaal Archief.

In 1854 kwam de Wet van den 2den september 1854, houdende vaststelling van het reglement op het beleid der regering van Nederlandsch Indië tot stand. Met dit nieuwe regeringsreglement kregen de Staatsbladen een vaste juridische basis in het staatsbestel. In artikel 31 werd opgenomen dat verordeningen pas geldig waren na afkondiging. Die afkondiging vond plaats door publicatie in het Staatsblad van Nederlandsch-Indië. Indien in de verordening geen datum was aangegeven met ingang waarvan de wet of het besluit van kracht werd, dan werd aangenomen dat ze op Java en Madura als afgekondigd werd beschouwd dertig dagen na dagtekening van het Staatsblad van Nederlandsch-Indië waarin de betreffende verordening was opgenomen. Voor de overige koloniën en bezittingen gold een termijn van honderd dagen.²⁰

In 1857 werd op initiatief van particulieren maar onder redactie van ambtenaren van de Algemene Secretarie voor het eerst het Bijblad op het Staatsblad van Nederlandsch-Indië uitgegeven. Hierin kwamen niet de algemene bindende verordeningen te staan die in het Staatsblad werden opgenomen, maar werden ambtelijke voorschriften, aanschrijvingen, circulaires en beslissingen van de gouverneur-generaal gepubliceerd, waarvan het nuttig werd geacht dat ze algemeen bekend werden.²¹ Vanaf 1 januari 1904 werd de uitgave geheel verzorgd door de Landsdrukkerij.²²

De uitgave van zowel het Staatsblad als de Bijbladen werd voortgezet tot de onafhankelijkheid van Indonesië in december 1949. Het Staatsblad wordt hierna nog uitgegeven als Gouvernementsblad van Nederlandsch Nieuw-Guinea tot het moment dat de overdracht van Nieuw-Guinea aan Indonesië in 1962 plaatsvond.

Het gebruik van de Staatsbladen en Bijbladen

¹⁶ *Staatsblad van Nederlandsch-Indië 1816 nr 27.*

¹⁷ *Staatsblad van Nederlandsch-Indië 1828 nr 47.*

¹⁸ *Besluit gouverneur-generaal buiten rade 24 april 1824 nr 2 (archieff van het ministerie van Koloniën, 1814-1849, toegang nummer 2.10.01 inv.nr 2476).*

¹⁹ *Ministerieel besluit 20 juli 1839 nr 35 (archieff ministerie van Koloniën, 1814-1849, inv. 2.10.01, inv.nr 1242).*

²⁰ *Staatsblad van het Koninkrijk der Nederlanden 1854 nr 129.*

²¹ *J. Paulus (red), Encyclopædie van Nederlandsch-Indië I ('s-Gravenhage, Leiden 1917²) 430.*

²² *Staatsblad van Nederlandsch-Indië I 1903 nr 122 en 1904 nr 115.*

De Staatsbladen en Bijbladen zijn een nuttig instrument voor onderzoek naar de geschiedenis van het voormalige Nederlands-Indië in de 19e en de eerste helft van de 20e eeuw. Bijna alles immers wat formeel de betrekkingen tussen het Nederlandse gezag en de inlandse bevolking en tussen het gezag en de Nederlandse inwoners bepaalde, was vastgelegd in wet- en regelgeving. Ook zaken die betrekking hadden op de regering en op de inrichting en werking van het bestuursapparaat in Indië, vonden hun oorsprong in wetten en besluiten. Deze wet- en regelgeving is voor een groot gedeelte te vinden in de Staatsbladen en de Bijbladen. Met behulp van de verwijzingen die bij de wettelijke bepalingen zijn opgenomen heeft men bovendien vaak snel toegang tot eerdere of verwante regelgeving en tot relevante documenten in de archieven van het ministerie van Koloniën of in die van het Kabinet des Konings of der Koningin, welke in het Nationaal Archief berusten.

Andere officiële mededelingen van het gezag in Nederlands-Indië zijn te vinden in een aantal officiële kranten. In 1810 en 1811 liet Daendels een officieel nieuwsblad verschijnen, de Bataviasche Courant. In 1812 werd dit blad vervangen door de Java Government Gazette. Deze werd weer in 1817, na herstel van het Nederlandse gezag, vervangen door de Bataviasche Courant. Sedert 1828 verschijnt deze officiële krant onder de naam Javasche Courant. Dit blad fungeerde als officieel nieuwsblad van Nederlands-Indië, zoals in Nederland de Staatscourant dat deed. Hierin werden benoemingen, reglementen en verordeningen afgedrukt.

Daarnaast werd door de landsdrukkerij in Batavia vanaf 1827 tot en met 1864 een ander hulpmiddel, Almanak en Naamsregister van Nederlandsch-Indië geheten, uitgegeven. Deze is vanaf 1869 voortgezet als de Regeringsalmanak voor Nederlandsch-Indië. Hierin wordt een overzicht gegeven van de inrichting en invulling van het bestuursapparaat in Nederlands-Indië. Daarnaast is er ook nog enige regelgeving in opgenomen.

De originele versies van gedrukte besluiten worden doorgaans in archieven aangetroffen. Zo zijn de besluiten die opgenomen zijn in de Staatsbladen ook te vinden in het archief van het ministerie van Koloniën (1814-1849, nummer toegang: 2.10.01; zie de Registers van handelingen en besluiten van de gouverneur-generaal en andere autoriteiten, inv.nrs 2363 en 2891). In de periode 1850 tot 1932 bevinden de besluiten zich in de serie Oost-Indische Besluiten (archief ministerie van Koloniën, 1850-1900 (1932), nummer toegang 2.10.02, inv.nrs 7104-9152). Daarnaast kunnen de andere archieven van het ministerie van Koloniën aanvullend materiaal bevatten. De nummers van de toegangen van Koloniën beginnen alle met de code 2.10.

De Koninklijke Besluiten die in de Staatsbladen zijn opgenomen, zijn, vaak met voorstukken, terug te vinden in de archieven van het Kabinet des Konings of het Kabinet der Koningin (zie de toegangnummers 2.02.01 en 2.02.04).

Vanaf 1918 werden de Handelingen van de Volksraad van Nederlandsch-Indië uitgegeven.

Ander materiaal betreffende wet- en regelgeving in Nederlands-Indië

J.A.V. van der Chijs, Nederlandsch-Indisch Plakaatboek, 1602-1811, dat als een voorganger van de Staatsbladen gezien kan worden. Het is een 17-delig verzamelwerk dat, met register, in de bibliotheek van het Nationaal Archief te vinden is.

Daarnaast is van belang: P. Meijer, Verzameling van instructiën, ordonnanciën en reglementen voor de regering van Nederlandsch-Indië vastgesteld in de jaren 1609, 1617, 1632, 1650, 1801, 1815, 1818, 1827, 1830 en 1836 met de ontwerpen der staatscommissie van 1803 (Batavia 1848).

Vindplaatsen en Toegangen

In het depot van de bibliotheek van het Nationaal Archief zijn aanwezig de Staatsbladen van Nederlandsch-Indië (1816 - september 1948) en de directe voortzetting daarvan, het Staatsblad van Indonesië (september 1948 - 1949). Ook bevindt zich daar het Gouvernementsblad van Nederlandsch Nieuw-Guinea.

Het Bijblad vanaf 1857 (deel 1) tot en met 1949 (deel 81) bevindt zich eveneens in het depot van de bibliotheek, evenals de toegangen tot de Staatsbladen en Bijbladen en de toegang tot het Gouvernementsblad van Nederlandsch Nieuw-Guinea.

De Javasche Courant en voorgangers berusten over het algemeen niet bij het Nationaal Archief maar in de Koninklijke Bibliotheek. Wel zijn in het archief alfabetische registers aanwezig op deze kranten (zie nummer toegang 2.10.36.111).

Toegangen tot het Staatsblad en de Bijbladen

Elke jaargang van het Staatsblad heeft een alfabetisch register. Tot 1838 staat deze achterin in elke jaargang en van 1838 tot en met 1948 bevindt het register zich voorin in de jaargang. Jaargang 1949 heeft geen alfabetisch register als toegang.

Ook is vanaf 1838 tot en met 1948 een lijst opgenomen waarin de verordeningen en besluiten van dat jaar met een beknopte onderwerpsaanduiding in nummervolgorde staan. In 1838 bevindt deze lijst zich achterin in de jaargang, in alle latere jaargangen wordt de lijst voorin aangetroffen.

Op elk deel van het bijblad, met uitzondering van het laatste, deel 81, is een alfabetisch register vervaardigd. Bij de delen 1 tot en met 6 staat dit register achterin en bij de overige delen (tot en met deel 80) voorin.

Naast deze jaarlijkse toegangen zijn er andere cumulatieve toegangen op de Staatsbladen en de Bijbladen uitgegeven. Al deze toegangen, die hierna worden opgesomd, zijn systematisch van opzet. Ze bevinden zich alle in het depot van de bibliotheek van het Nationaal Archief.

Over de periode 1816-1844:

J.T. Canter Visscher, Index op het Staatsblad van Neerlands-Indië (Batavia 1846). Hierin zijn de besluiten en verordeningen geordend op een aantal onderwerpen. Bovendien treft men achterin een lijst met vervallen bepalingen aan.

Hierop, als vervolg, over de periode 1845-1850:

J.H. de Waal, Vervolg Index op het Staatsblad van Nederlandsch-Indië over 1845-1850 (Batavia 1855).

Over de periode 1816-1856 is er nog een andere systematische toegang op het Staatsblad, te weten: L.J.A. Tollens, Repertorium op het Staatsblad van Nederlandsch-Indië, 1816-1857 (Batavia 1857).

De periode 1816-1872:

B. Schagen van Soelen, Index op het Staatsblad van Nederlandsch-Indië en op het Bijblad op het Staatsblad (Batavia 1874).

Over het jaar 1873 is een vervolg aanwezig van dezelfde auteur met nagenoeg dezelfde titel:

Vervolg Index op het Staatsblad van Nederlandsch-Indië en op het Bijblad op het Staatsblad (Batavia 1875).

Beter en completer van opzet zijn een toegangen die, behalve de eerste, verschenen zijn onder de naam Albrecht's Klapper, genoemd naar de auteur van de delen waarop latere bewerkers hebben voortgeborduurd. Ook deze "klappers" zijn systematisch van opzet. Alle klappers bevatten een opsomming van de opgenomen hoofden waaronder de bepalingen zijn gerangschikt. Sommige bevatten bovendien een alfabetisch register en lijsten met vervallen bepalingen.

Let op: alleen de wetten, besluiten en regelingen die op het moment van uitgave rechtskracht hadden, zijn in deze klappers opgenomen. Het is dus zaak die klapper te gebruiken die zo dicht mogelijk ligt bij de periode waarop het onderzoeksonderwerp betrekking heeft.

Periode 1816-1876:

J.E. Albrecht, Klapper op de wetboeken en het Staatsblad van Nederlandsch-Indië benevens op het Bijblad op dat Staatsblad, 1816-1876 (Leiden 1877). Deze klapper bevat ook een lijst met vervallen bepalingen.

Over de jaren 1877, 1878 en 1879 heeft J.E. Albrecht jaarvervolgen vervaardigd.

Periode 1816-1883:

J.E. Albrecht, Klapper op de wetboeken en het Staatsblad van Nederlandsch-Indië benevens op het Bijblad op dat Staatsblad, 1816-1883 (Leiden [1884]).

Over de periode 1884-1889 zijn losse vervolgdeeltjes verschenen.

Periode 1816-1896:

P. Lantermans, Albrecht's Klapper op de Wetboeken en het Staatsblad van Nederlandsch-Indië en de daarbij behorende Bijbladen van Nederlandsch-Indië, 1816-1996 (Leiden [1897]).

Over de periode 1897-1899 zijn losse vervolgdeeltjes verschenen.

Periode 1816-1901:

M.P. Korevaar, Albrecht's Klapper op de Wetboeken en het Staatsblad van Nederlandsch-Indië benevens op het Bijblad op dat Staatsblad, 1816-1901, Leiden [1902].

Periode 1816-1907:

K.H. Boers, Albrecht's Klapper op de Wetboeken en het Staatsblad van Nederlandsch-Indië benevens op het Bijblad op dat Staatsblad, 1816-1907 (Leiden [1902]).

In de klapper over 1816-1907 worden voor het eerst de bepalingen gesplitst in een algemeen gedeelte waarin de bepalingen staan die voor heel Nederlands-Indië gelden en een deel, geordend per geografisch gebied, waarin de bepalingen zijn opgenomen die alleen voor dat gebied gelden.

Periode 1816-1917:

J.C. Palm, Albrecht's Klapper op de Wetboeken en het Staatsblad van Nederlandsch-Indië benevens op het Bijblad op dat Staatsblad, 1816-1917 (Leiden z.j.)

Over de jaren 1917-1920 zijn losse jaarvervolgen gemaakt.

Periode 1816-1921:

G.A.N. Scheltema de Heere, Albrecht's Klapper op het Staatsblad van Nederlandsch-Indië benevens op het Bijblad op dat Staatsblad, 1816-1927 (Leiden z.j.).

In deze klapper is de splitsing van de wetboeken in een algemeen en een geografisch deel vervallen met als argument dat deze nadere ontsluiting tot nu toe toch al gebrekkig was.

Over de periode 1922-1937 zijn losse jaarvervolgen verschenen. In het jaarvervolg van 1933 is het gehele algemene deel van de klapper weer opgenomen en in de daarop volgende jaren telkens delen van het geografische gedeelte.

De jaren na 1937 zijn nooit verwerkt in een klapper, hierbij moet de onderzoeker het doen met de jaarregisters in de Staatsbladen zelf.

Op het gouvernementsblad van Nederlands Nieuw-Guinea is een cumulatieve alfabetische klapper over de periode 1950-1960 vervaardigd:

Klapper op de belangrijkste Gouvernementsbladen van Nederlandsch Nieuw-Guinea (1950 nr. 1 t/m 1961 nr. 50) en op de belangrijkste inhoud van het Officieel Nieuwsblad van Nederlandsch Nieuw-Guinea (1950 nr. t/m 1961 nr. 6a) (z.p., z.j.).

B. Publicatiebladen West-Indië.

N.B. Overgenomen uit deel 6 van de Gidsjes van de Tweede Afdeling van het Nationaal Archief, van de hand van Pieter Clemens.
De publicatiebladen voor West-Indië omvatten:

A. Van regeringswege uitgegeven werk

Gouvernementsblad van Suriname (1816-1975)
Bijblad op het Gouvernementsblad (1900-1981)
Staatsblad van de Republiek Suriname (1975-heden)

Publicatieblad van Curaçao (1816-1955)
Publicatieblad van de Nederlandse Antillen (1956-heden)
Verslag van bestuur en staat van Suriname, Curaçao en de Nederlandse Antillen (1931-1952)

b. Ander onderzoeksmateriaal op dit gebied

Plakkaatboeken
Handelingen Koloniale Staten
Almanakken
Verzamelingen van Besluiten
Mededelingenbladen van de overheid

A. Van regeringswege uitgegeven werk

GOUVERNEMENTSBLAD VAN SURINAME (1816-1975)

De hoogste autoriteit in Suriname was de gouverneur(-generaal). Hij was de vertegenwoordiger van de Koning en van de regering van het Koninkrijk. Zijn taak was onder andere het houden van toezicht op de naleving van rijkswetten, algemene maatregelen van rijksbestuur en internationale overeenkomsten. Elke door hem ontworpen landsverordening en elk landsbesluit, houdende maatregelen van algemene aard, werd direct naar de Koning gezonden. De gouverneur-generaal kon om diverse redenen de definitieve vaststelling van verordeningen en besluiten opschorten tot de Koning over de vaststelling had beslist. Daarnaast was hij betrokken bij de totstandkoming van eilandsverordeningen en -besluiten.

Bij besluit van de gouverneur-generaal van 26 februari 1817 nummer 1 kwam een uitgave tot stand die onder de naam Gouvernementsblad van de kolonie Suriname op 1 maart van dat jaar zou beginnen te verschijnen en waarin zouden worden geplaatst 'al de Proclamatien, Publicatiën, Notificatiën en Resolutiën van den Gouverneur-Generaal en van het Hof van Policie, waarvan de publiekmaking nuttig en noodzakelijk zal worden geoordeeld'. Dit nu werd het officiële afkondigingsblad voor wettelijke regelingen, geldend in Suriname. Het blad werd gedrukt op octavo-formaat. Een verzameling van deze bladen over de periode 1816-1835 (waarin ook zijn opgenomen de proclamaties en andere bekendmakingen van het jaar vóórdat de uitgave aanving) werd in 1837 te Amsterdam gedrukt voor rekening van het Departement der Maatschappij tot Nut van 't Algemeen te Paramaribo. Een nieuwe uitgave verscheen in 1856 bij H. Nijgh te Rotterdam, bevattende de gouvernementsbladen van 1816-1855, later vervolgd tot 1872.²³

In de Surinaamsche Courant en Gouvernements-Advertentieblad werden vanaf 1852 aankondigingen door autoriteiten en ambtenaren opgenomen krachtens een gouvernementsbesluit van 1844 (zie Gouvernementsblad nummer 2 van 1844). Vanaf 1 januari 1885 verscheen voor het eerst afzonderlijk het Gouvernements-Advertentieblad, dat twee

²³ H.D. Benjamins en J.F. Snelleman (red.), *Encyclopedie van Nederlands West-Indië* (Amsterdam 1981). *Gouvernementsblad van Suriname, publicatie nr 1 (1817)*.

keer per week uitkwam.²⁴

Toegangen op het Gouvernementsblad van Suriname bestaan in de vorm van aparte alfabetische registers en supplementen daarop. In de verzameldelen 1816-1855 en 1856-1872 bevinden zich per jaar ook alfabetische registers. In de bij het Nationaal Archief aanwezige losse delen van de jaargangen 1871 tot en met 1881 bevinden zich geen toegangen. Wat de resterende delen betreft, tot en met 1982 (met uitzondering van enkele delen uit de jaren zeventig en tachtig der 20e eeuw) treft men in de delen doorgaans chronologische en alfabetische lijsten aan, hetzij voorin, hetzij achterin.²⁵ Het alfabetische verzamelregister 1963-1973 heeft doorgaans ook chronologische lijsten.

In het depot van de bibliotheek van het Nationaal Archief bevinden zich de delen over het tijdvak 1816-1975, waaronder verschillende delen met alfabetisch register. Hieronder bevindt zich ook de uitgave van H. Nijgh over 1816-1855. (Het Nationaal Archief bezit niet de verzamelbundel 1816-1835).

Aparte alfabetische registers zijn er over de tijdvakken 1816-1911, 1816-1958, 1912-1928, 1958, 1959-1965 en 1963-1973. Voorts is er een 'systematische beschrijving gouvernementsbladen Suriname' over 1900-1955 van de hand van P. Noordenbos (Alphen aan den Rijn 1957).

BIJBLAD OP HET GOUVERNEMENTSBLAD VAN SURINAME (1900-1981)

De redenen voor het uitgeven van een Bijblad op het Gouvernementsblad van Suriname was de telkenmale bij velen geconstateerde onbekendheid met aanwijzingen, voorschriften en interpretaties. Bovendien was de continuïteit in het bestuur van belang. Het Bijblad op het Gouvernementsblad, dat voor het eerst in mei 1936 verscheen, is niet bij een algemene verordening ingesteld.²⁶

In het Bijblad zijn beschikkingen, circulaires, instructies, reglementen, aanwijzingen, voorschriften en zelfs juridische interpretaties opgenomen, die niet tot de wetgeving behoren en niet in aanmerking kwamen voor publicatie in het Gouvernementsblad. De eerste uitgave begon met het opnemen van voorschriften en dergelijke uit het jaar 1900, wat om praktische redenen en vanwege verandering en opheffing van oudere voorschriften werd gedaan. Het Bijblad verscheen onregelmatig, al naargelang er behoefte aan was.²⁷

Toegangen op het Bijblad bestaan in de vorm van een alfabetisch register (1900-1981, onvolledig) en een chronologische lijst (onvolledig). De in het depot van de bibliotheek van het Nationaal Archief aanwezige exemplaren van het Bijblad lopen tot en met 1981. De serie is echter onvolledig. Er is een alfabetisch register over 1900-1936 (nrs 1 t/m 126), 1939-1950 (nrs 222 t/m 370), 1951-1955 (nrs 371 t/m 410 - onvolledig) en 1956-1981 (411-512 (411 d.d. december 1955) - onvolledig).

STAATSBLAD VAN DE REPUBLIEK SURINAME (1975-heden)

Onder deze naam werd bij besluit van 25 november 1975 nummer 1 voor de Republiek Suriname door president J.H. Ferrier de uitgave van een afkondigingsblad ingesteld. Hierin moest de afkondiging plaatsvinden van alle wettelijke regelingen en besluiten en voorts van alle andere beslissingen waarvan de bekendmaking nodig werd geoordeeld. Slechts door afkondiging op deze wijze, te weten door het opnemen van de officiële tekst van bovengenoemde stukken in het Staatsblad, konden wettelijke regelingen, besluiten en andere beslissingen geacht worden ter kennis te zijn gebracht van de natie. Het ministerie van Binnenlandse Zaken is belast met de uitgave, distributie en bekendmaking op plaatsen die voor het publiek vrijelijk toegankelijk zijn.²⁸

²⁴ In 1958 was dit nog de officiële gouvernementsuitgave. Zie hierover: M. de Niet, *Alfabetisch register op het Gouvernementsblad van Suriname 1816-1958* ('s-Gravenhage 1959) VII; Fr. Oudschans Dentz, 'Surinaamsche journalistiek', *De West-Indische Gids* jrg 20, dl 21, (1938) 38 (nr 22) en 68 (nrs 90 en 91) en J. Hartog, *Journalistiek leven in Curaçao* (Willemstad 1944), 309, 310, 326 (nr 26) en 327 (nr 35).

²⁵ De bladen over de periode 1976-1982 zijn vanwege de Republiek Suriname uitgebracht.

²⁶ M. de Niet, *Alfabetisch Register op het Gouvernementsblad van Suriname 1816-1958* ('s-Gravenhage, 1959).

²⁷ *Inleiding op het Bijblad op het Gouvernementsblad van Suriname.*

²⁸ W. Gordijn, *Encyclopedie van Suriname* (Amsterdam/Brussel 1977), lemma: Staatsblad. *Staatsblad van de Republiek Suriname, besluit 25 november 1975, nr 1.*

De toegangen op dit Staatsblad zijn onvolledig (zie 'toegangen' bij Gouvernementsblad van Suriname). Aanwezig in het depot van de bibliotheek van het Nationaal Archief zijn alleen de delen over het tijdvak 1976-1982.

PUBLIKATIEBLAD VAN CURAÇAO (1816-1955) en
PUBLIKATIEBLADEN VAN DE NEDERLANDSE ANTILLEN (1956-heden)

Sinds 1816 bestond er een Publicatieblad van Curaçao en onderhoorigheden, welk blad geen officiële uitgave was. De index erop (een alfabetisch register) werd samengesteld door C.C.J. van Romondt, oud-gouvernementssecretaris van Curaçao en gedrukt bij F.J. Belinfante te 's-Gravenhage. Op 26 maart 1846 besloot de gezaghebber bij 'notificatie' nummer 266 tot de instelling van een officiële uitgave van een publikatieblad voor de kolonie Curaçao en onderhoorigheden, dat met ingang van 1 april 1846 zou gaan verschijnen als wettig

vervolg op de tot dan verschenen publicaties en notificaties die geen authentieke kenmerken hadden. Er zouden in worden geplaatst 'al de publicatiën, proclamatiën, notificatiën, ordonnantiën en tarieven en voorts de beschikkingen van den Gezaghebber van Curaçao en onderhoorigheden, welke openbaarmaking door denzelve nuttig zal geoordeeld worden'.²⁹ In 1873 werd de uitgave voortgezet onder de naam Publicatieblad van Curaçao. In 1956 werd de naam Publicatieblad van de Nederlandse Antillen.

De Curaçaose Courant was vanaf 1816 (tot in ieder geval 1944) het semiofficiële publikatieblad, waarin tegen betaling gouvernementsstukken werden opgenomen.³⁰ Krachtens bepalingen in de Staatsregeling van 1936 werden de Handelingen van de Staten van Curaçao (later: de Nederlandse Antillen) uitgegeven.

Toegangen op het Publicatieblad van Curaçao zijn er in de vorm van chronologische lijsten, die echter in de delen over het tijdvak 1852-1881 ontbreken. Vanaf 1905 bevatten de delen een chronologische en een alfabetische lijst en deze laatste is vanaf 1938 vervangen door een klapper waarin de onderwerpen van de publicaties in rubrieken zijn gerangschikt. In enkele jaargangen ontbreekt deze klapper. De delen vanaf 1948 bevatten bovendien een trefwoordenlijst. Voorts is er een 'Systematische inhoudsopgave publicatiebladen Nederlandse Antillen' en een 'Systematische inhoudsopgave van de geldende wetgeving voor de Nederlandse Antillen - klapper op de publicatiebladen'. Beide delen beslaan het tijdvak 1900-1949.

Aanwezig in het depot van de bibliotheek van het Nationaal Archief zijn de delen over de jaren 1852-1904, met een register op het publikatieblad over de jaren 1816-1904, en de delen over 1940-1955 en 1956-1970.

VERSLAG VAN BESTUUR EN STAAT VAN SURINAME, CURAÇAO EN DE NEDERLANDSE ANTILLEN (1931-1952)³¹

Deze publicaties werden gedrukt bij de Algemene Landsdrukkerij te 's-Gravenhage. De verslagen zijn gesigeneerd door de minister van Koloniën. Erin verwerkt zijn bijdragen over de staatkundige, financiële, economische, culturele en sociale toestand. Ook gegevens over de centrale overheid worden hierin aangetroffen. Deel I betreft Suriname, gevolgd door de inhoudsopgave. Deel II bevat het statistisch jaaroverzicht van Suriname over het voorafgaande jaar met gegevens over de bevolking, de financiën, de landbouw, de scheepvaart, enzovoort. Hierachter volgt eveneens een inhoudsopgave. De tweede helft van het verslag bevat dezelfde informatie met betrekking tot Curaçao.

²⁹ J.Ph. de Palm (red.), *Encyclopedie van de Nederlandse Antillen* (2e druk; Zutphen, 1985). P.V. Sjiem Fat, 'Het ontstaan van het Publicatieblad', *Justicia* (1e kw. 1982).

³⁰ J. Hartog, *Journalistiek leven in Curaçao* (Willemstad 1944) 25, 26, 127 en 130.

³¹ Deze verslagen zijn opgenomen in de *Koloniale Verslagen, behorend tot de Bijlagen der Handelingen van de Tweede Kamer van de Staten-Generaal*.

In de bibliotheek van het Nationaal Archief staan de volgende delen:

- I Tekst van het verslag van bestuur en staat van Suriname, 1931-1934/1936-1949
- II Statistisch jaaroverzicht van Suriname, 1931-1934/1936-1948
- I Tekst van het verslag van bestuur en staat van Curaçao, 1931-1934/1936-1945, 1947
- II Statistisch jaaroverzicht van Curaçao, 1931-1934/1936-1938, 1944-1947
- I Tekst van het verslag van bestuur en staat van de Nederlandse Antillen, 1948, 1951
- II Statistisch jaaroverzicht van de Nederlandse Antillen, 1948, 1950-1952.

B. Ander onderzoeksmateriaal op dit gebied

Van de Publicatiën en andere verordeningen betreffende de kolonie Suriname, anterior aan het jaar 1816 bestaat een verzameling van de hand van W.E.H Winkels, uitgegeven in 1860 (Paramaribo, gedrukt in Nederland).

Plakkaatboeken

Voordat de officiële publicatiebladen voor wetten en landsbesluiten werden uitgegeven, waren er sinds 1667 plakkaatboeken in gebruik waarin plakaten, ordonnantiën en andere wettelijke regelingen werden afgekondigd.

J.A. Schiltkamp, J. Th. de Smidt (red.), West Indisch Plakkaatboek. 1. Suriname. Plakaten, ordonnantiën en andere wetten, uitgegeven in Suriname, 1667-1816 deel 1 1667-1761; deel 2 1761-1816. Uitg. door J.Th. de Smidt, m.m.v. T. van der Lee (Amsterdam 1973).

J.A. Schiltkamp, J.Th. de Smidt (red.), West Indisch Plakkaatboek. 2. Nederlandse Antillen. Benedenwinden. Publikaties en andere wetten alsmede de oudste resoluties betrekking hebbende op Curaçao, Aruba, Bonaire, 1638-1816 deel 1: 1638-1783; deel II 1782-1816. Uitg. door J.Th. de Smidt, T. van der Lee, J.A. Schiltkamp (Amsterdam 1978).

J.A. Schiltkamp, J. Th. de Smidt (red.), West Indisch Plakkaatboek. 3. Nederlandse Antillen. Bovenwinden. Publicaties en andere wetten betrekking hebbende op St. Maarten, St. Eustatius, Saba 1648/1681-1816. Uitg. door J.Th. de Smidt, m.m.v. T. van der Lee (Amsterdam 1979).

Verslag van de Handelingen van de Koloniale Staten van Suriname 1866-1940/1945-1968

De wet van 31 mei 1865 (Stbl nr 55) die in 1866 in werking trad, behelsde de vaststelling van het reglement op het beleid van de regering in Suriname. De Koloniale Staten zouden fungeren als het vertegenwoordigend lichaam van de kolonie. De Koloniale Staten werden zo volksvertegenwoordiging en medewetgever. De Staten vergaderden voor het eerst op 8 mei 1866. Bij de Surinaamse Staatsregeling van 1936 werd de naam van het college gewijzigd in Staten van Suriname. Evenals de Staten-Generaal te Den Haag hebben zij gedrukte Handelingen uitgegeven. Hierin staat het woordelijk verslag van het verhandelde. De Bijlagen bevatten gedrukte stukken die ter vergadering werden behandeld, zoals ontwerpverordeningen, memories van toelichting, nota's, verslagen enzovoort.³² Voor een overzicht van de aanwezige delen: zie toegangsnummer 2.10.44.

Surinaamsche Staatkundige Almanach,
samengesteld door Charles Brouwn. 2 dln (Paramaribo 1793/1795).

³² W. Gordijn, *Encyclopedie van Suriname* (Amsterdam/Brussel 1977), lemma: Bestuursregeling.

Surinaamsche Almanak
1820-1846 (onvolledig),
uitgegeven door het Departement Paramaribo der Maatschappij tot Nut van 't Algemeen.

Almanach voor de Nederlandsch West-Indische bezittingen en de Kust van Guinea
1856/1859-1861,
uitgegeven met toestemming van de Minister van Staat en de Minister van Koloniën.

De Vraagbaak - Almanak voor Suriname

1925/1928,
uitgegeven te Paramaribo.

Bijdragen tot de bevordering van de kennis der Nederlandsch West-Indische Koloniën: West-Indië onder red. van H.C. Focke, Ch. Landré, C.A. van Sypesteyn en F.A.C. Dumontier. 2 dln (Haarlem 1855-1858). Deze bijdragen bevatten diverse artikelen die in het tweede deel onder enkele rubrieken zijn gerangschikt.